

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

MALÍŘ FRANTIŠEK HAVELKA Z LOŠTIC

1817–1882

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kristýna Štyksová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a pouze na základě uvedených pramenů a literatury.

V Lošticích dne 5. 5. 2014

.....

Kristýna Štyková

Poděkování

Mé velké poděkování patří PhDr. Janě Zapletalové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské diplomové práce věnovala. Za mnohé podnětné připomínky a upozornění bych dále poděkovala PhDr. Marii Gronychové, PhDr. Zbyňku Žouželkovi, Mgr. Pavle Janíčkové, Mgr. Lukáši Kovalovi, Mgr. Markétě Dolákové, Mgr. Josefu Urbanovi, za osobní konzultaci děkuji PhDr. Františku Hýblovi a paní Haně Heidenreichové. Taktéž děkuji správcům oslovených farností za jejich spolupráci při shromažďování materiálů.

Obsah

1. Úvod	5
2. Přehled bádání	6
3. Umělecky činní členové rodiny Havelkových	8
4. Život Františka Havelky	13
4. 1. Jednota divadelních ochotníků.....	16
4. 2. Občanská beseda v Lošticích.....	18
5. Dílo Františka Havelky	19
5. 2. Portréty	31
5. 3. Cechovní praporce	33
5. 4. Střelecké terče.....	35
5. 4. 1. Královské terče.....	38
5. 4. 2. Terče pro olomoucké ostrostřelce.....	39
6. Katalog	43
I. Oltářní obrazy pro kostely a kaple	43
I. I. Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem	51
II. Portréty	52
III. Cechovní praporce.....	53
IV. Střelecké terče.....	54
IV. II. Terče pro olomoucké ostrostřelce.....	57
V. Obraz v soukromém vlastnictví	60
7. Závěr	61
8. Seznam pramenů	62
9. Seznam literatury	64
10. Summary	68
11. Seznam obrazové přílohy	69
12. Anotace	89

1. Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o problematice týkající se malířské rodiny Havelkových. Generace malířů Havelkových působila v Lošticích od počátku 18. století až do konce 19. století. Jde tedy o velké množství nezpracovaných informací vztahujících se k výtvarné činnosti členů Havelkových v Lošticích. Vzhledem k omezenému rozsahu této práce bylo nutné zúžení a zaměření se pouze na jednoho z členů této rodiny. Tudiž se lze v této práci dostatečně věnovat malíři Františku Havelkovi (1817–1882). Tvorba tohoto umělce je rozsáhlá a klíčová zejména pro obec Loštice a pro široké okolí. V jeho rozmanité tvorbě lze nalézt malby s náboženskou tematikou, portréty, figurální kompozice, cechovní praporce a střelecké terče pro střelnici v Olomouci a v Lošticích. Havelka se věnoval především technice malby oleje na plátno většinou na tzv. vídeňské plátno, v případě terčů byl podklad dřevěný. Práce si klade za cíl představit malířův život, výtvarnou činnost a vytvořit katalog jeho tvorby. Některá díla jsou známa a uložena v depozitářích ve Vlastivědném muzeu v Šumperku, v Lošticích, v Mohelnici a v Olomouci. Mimo zmíněné sbírkové obrazy uložené v depozitářích, nejsou díla dosud zcela podrobně probádány a zmapovány. Toto zpracování a prostudování informací je úkolem předkládané práce. Některá díla se nacházejí až 100 km od rodného města Františka Havelky, což poukazuje na nemalé rozpětí rozmístění jeho umělecké tvorby. Zpravidla jde o oltářní obrazy v kostelích a kaplích po celé severní Moravě, které bylo v rámci této práce zapotřebí prozkoumat. Dosud nebylo věnováno loštické osobnosti Františku Havelkovi mnoho pozornosti. Proto se v následujícím textu zohledňuje nejen význam jeho děl pro Loštice, ale bere v potaz Havelku i jako kulturně prosperujícího občana Loštic, který zastával nejen post malíře, ale i důležité postavení jako starosta spolku *Jednoty divadelních ochotníků* a předseda *Občanské besedy*.

2. Přehled bádání

Badatelský zájem o malířskou osobnost Františka Havelky, významnou zejména pro Loštice a okolí, se začal projevovat už od roku 1891. V tomto roce, dne 16. srpna byla na domě čp. 194 v Lošticích, slavnostně odhalena pamětní deska profesora Jana Havelky. Na památku této události napsal František Čepička, toho času učitel v místní škole v Lošticích, popis Loštic a okolí.¹ V knize kladl důraz spíše na popis krajiny, přírodního bohatství a dění této doby v Lošticích, ale i přes to se nejednou zmínil o Františku Havelkovi, jakožto o malíři, starostovi *Jednoty divadelních ochotníků* nebo předsedovi *Občanské besedy*. Roku 1936 se rozhodl bádát Richard Fischer² v malířské rodině Havelkových a vydal knihu k 50. výročí úmrtí profesora Jana Havelky. Tato publikace představuje důležitý zdroj informací, jelikož Jan Havelka ml. byl synem loštického malíře Františka Havelky (1817–1882). Jan Havelka ml. (1839–1886) zastával jednu z hlavních postav, která se zasloužila o zrod Vlastivědného muzejního spolku v Olomouci spolu s Ignátem Wurmlem a Jindřichem Wanklem, Havelkovým tchánem.³ Pramen, který prohloubil informace a posunul blíže k objektu bádání, byla kronika loštické farnosti kostela sv. Prokopa, sepisována od roku 1546 Josefem Kubíčkem. Nachází se zde zmínky o dalších dílech Františka Havelky malovaných pro kostel sv. Prokopa.⁴ Většina autorů, zajímajících se o Havelkovu rodinu, směřovala bádáním k profesoru Janu Havelkovi, který měl silný vztah k Olomouci. Cenným pramenem se stala sbírka Vlastivědného muzea v Olomouci, podsbíрка Historického archivu, fond Jana Havelky, kde jsou uloženy dopisy, svatební oznámení a korespondence Jana Havelky ml. s jeho rodinou.

---

¹ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc, 1891, s. 9–25.

² Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 116–124.

³ Vlasta Havelková, Vzpomínky, *Časopis Pozora*, č. 86–88, 1929, s. 4.

⁴ *Pamětní kniha farnosti loštické*, L. P. 1995, fol. 117.

Nákres kostela ze dne 17. května 1995, rozmístění obrazů *Růžencové Panny Marie* a hlavní oltářní obraz *Sv. Prokopa*.

Mimořádného shrnutí kvanta informací o malířské rodině Havelkových z Loštic docílil Zdeněk Filip.⁵ Obsah této problematiky pojal velice obsírně, což možná způsobilo jisté mylné a zkreslené informace. Jednalo se zejména o klamně připsané obrazy jinému z Havelků nebo nesprávné stanovení místa, kde se obrazy nacházejí. V takovém rozsahu malířsky činných členů rodiny Havelkových nastaly v průběhu let, za přispění neustálého opisování a předávání chybných informací, nejasnosti v autorství děl Havelkových.⁶

Stručný seznam výtvarných umělců v Lošticích nastínila Milena Filipová,⁷ kde zmínila pět mužských, malířsky činných příslušníků rodiny Havelkových. Vypsala zde základní informace týkající se těchto členů a některých míst, kde se nacházejí jejich díla. Podrobněji se problematikou nezabývala. Samostatnou kapitolu bádání zaujal syn Františka Havelky,⁸ který se stal důležitou osobností olomouckého Vlastivědného muzejního spolku. Příbuzenský vztah loštického malíře Františka Havelky a osobnosti významné pro Olomouc Jana Havelky ml. někteří autoři článků a knih zohlednili, ale více se věnovali Janovi.⁹ František tvořil taktéž velmi podstatnou úlohu pro Olomouc, zejména pro Střelnici v Olomouci. Informaci o výtvarné činnosti pro Olomouc předložil Václav Burian.¹⁰ František namaloval pro spolek olomouckých ostrostřelců sérii dvanácti střeleckých terčů. Od roku 1870 zastával post jednoho z hlavních dodavatelů malovaných střeleckých terčů pro Olomouc. Loštice se taktéž mohou pyšnit střeleckými terči od Františka Havelky. Nazývají se *Královské terče*, jelikož znázorňují vítěze, tj. Krále střelců, na každoročně pořádaných střeleckých soutěžích.

---

⁵ Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 38–46.

⁶ Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 39.

Obraz *sv. Kateřiny* od Jana Havelky st. (1757–1829) se nenachází v Bílé Vodě nedaleko Loštic. Bílá Voda není ani tak zdaleka blízko Loštic. Jde o obraz *sv. Kateřiny* v Bílé Lhotě, což by souhlasilo i svojí vzdáleností od Loštic.

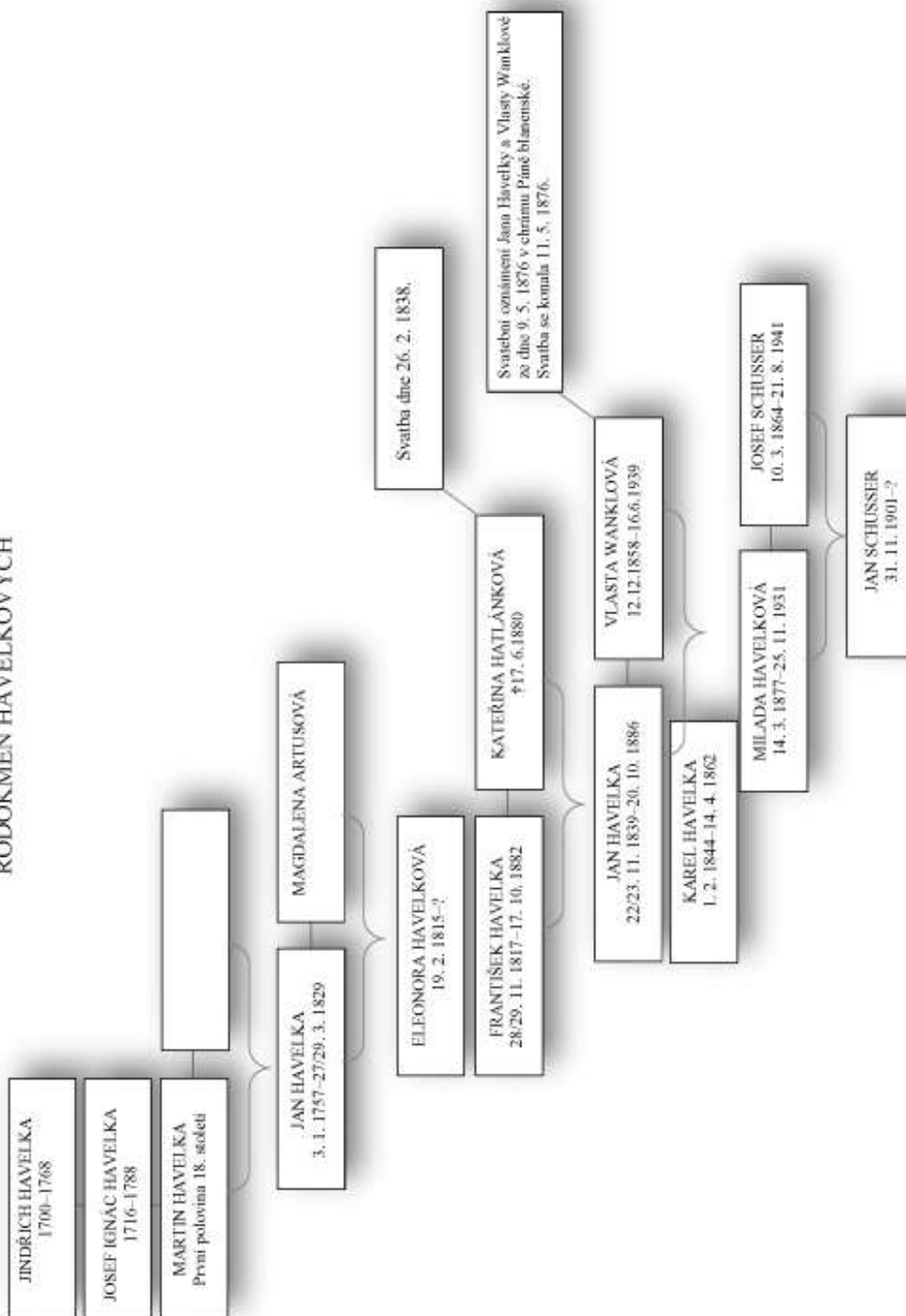
⁷ Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku*, Loštice 1983, s. 125–126.

⁸ Myšlen profesor *Jan Havelka* (1839–1886).

⁹ Jaroslav Kühndel, Jan Havelka, zakladatel čes. musejnictví na Moravě, *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* LIII, 1940, s. 3.

¹⁰ Václav Burian, *Terče olomouckých ostrostřelců*, Olomouc 1982, s. 33, 59–60.

RODOKMEN HAVELKOVÝCH

3. Umělecky činní členové rodiny Havelkových

První zmínky o rodině Havelkových v Lošticích se objevily kolem roku 1745, jak zmiňuje Richard Fischer, kdy se bratři Havelkovi přistěhovali do této obce. Havelkovi se narodili v Ústí nad Orlicí a jmenovali se Josef Ignác, Jindřich a Martin. Josef Ignác se narodil roku 1716, bydlel a působil v Brně, kde také zemřel roku 1788. Jindřich a Martin se usídlili v Lošticích. Starší bratr Jindřich se narodil pravděpodobně kolem roku 1700, byl stolařem a zemřel ve svých 68 letech.¹¹ Poslední z bratrů se jmenoval Martin a byl to nejspíše ten, kdo započal rodinnou malířskou tradici v Lošticích. Richard Fischer¹² uvádí, že mu Václav Kubíček, který se tehdy staral o loštickou matriku, sdělil informaci, že Martin Havelka nebyl v evidenci obyvatel Loštic uveden jako malíř. Nicméně ve svém textu o *Malířské rodině Havelkových* jmenuje konkrétní díla, která byla vytvořena rukou Martina Havelky.¹³ Restaurátorskou činností a díly Martina Havelky se blíže zabývá Lukáš Koval, studující na Filozofické fakultě v Brně, který připsal některá další díla Jana Havelky st. právě Martinu Havelkovi.¹⁴ Dle Mileny Filipové, patřil do rodiny Havelků z Loštic i malíř Antonín Havelka, který byl činný kolem roku 1797.¹⁵ Leoš Mlčák se ve svém příspěvku také vyjadřuje k umělci Antonínu Havelkovi, avšak lze se domnívat, že s největší pravděpodobností nemají na mysli téhož umělce. Leoš Mlčák se zmiňuje o sňatku vdovce Antonína Havelky s vdovou Barbarou Turkovou, kde je uveden rok narození ženicha v matričních listech k roku 1796.¹⁶ Malíř Antonín Havelka vytvořil kolem roku 1850 akvarelové vyobrazení fresky Jana Kryštofa

---

¹¹ Richard Fischer, *Malířská rodina Havelkova*, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 116.

Zmiňuje zde, že Jindřich Havelka zemřel roku 1768 ve věku 68 let, logicky lze vypočítat datum narození k roku 1700. Fischer neuvádí místo úmrtí, a proto v loštické matrice zemřelých Jindřich Havelka nebyl zapsán.

¹² Richard Fischer, *Malířská rodina Havelkova*, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 116.

¹³ *Ibidem*, s. 123.

Malované obrazy s biblickou tematikou jsou od pradědy Jana Havelky ml., myšlen Martin Havelka. Zmiňuje zde jeho díla *Archa Noemova*, *Shledání se bratři s Josefem*, *Útěk ze Sodomy*.

¹⁴ Lukáš Koval, restaurátorská zpráva z dubna 2004, Vlastivědné muzeum Šumperk.

Dílo *Archa Noemova*, malíř měšťanské vrstvy z první poloviny 18. století z Loštic. Lze vyloučit autorství Jana Havelky st., který byl činný v druhé polovině 18. století v Lošticích a okolí.

¹⁵ Milena Filipová, *Výtvarní umělci v Lošticích*, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

¹⁶ Leoš Mlčák, *Ikonografie zakliné barokní fresky na olomoucké radnici*, in: Ladislav Daniel - Filip Hradil (ed.), *Město v baroku, baroko ve městě*, Olomouc 2002, s. 210–214.

Handkeho v soudní síni olomoucké radnice. Tudíž tento Havelka byl činný až kolem roku 1829.

Dne 3. ledna 1757 v domě č. 194 v Lošticích, se narodil Martinu Havelkovi syn jménem Jan Havelka.¹⁷ Od Jana existují výtvarná díla, která jsou rozmístěna po okolí Loštic. Většinou jde o malbu olejovými barvami na plátně. „*Dědeček můj maloval výhradně obrazy historické, zejména obrazy svatých, a to jak barvami olejovými, tak al fresco (na omítce) a mnohý zasluhoval by místa v obrazárnách.*“¹⁸ Práce a díla Jana st. nejsou ještě zcela probádány. Mezi jeho nejzdařilejší díla patří obraz *Sv. Kateřiny* v Bílé Lhotě a několik cechovních praporců, uložených ve Vlastivědném muzeu v Šumperku. Jan Havelka a Magdalena Havelková, za svobodna Artušová, počali dva potomky. Jako prvorozená se 19. února 1815 narodila dcera Eleonora Havelková, která zemřela poměrně mladá.¹⁹ I přes svůj krátký život se jí podařilo vytvořit několik výtvarných děl. Samotný Jan Havelka ml., synovec Eleonory, jmenoval celé souborné dílo *Křížové cesty* v loštickém kostele za práci své tety.²⁰ Richard Fischer po osmačtyřiceti letech zařadil mezi další díla pro kostel sv. Prokopa v Lošticích obrazy *Sedm smrtelných hříchů* a soubor obrazů zachycující *Křížovou cestu*.²¹ Zmíněné obrazy byly odstraněny z kostela sv. Prokopa v Lošticích, konkrétně soubor *Křížové cesty* těsně před rokem 1916, jelikož v kronice se zmiňují o koupi nové *Křížové cesty* v roce 1916.²²

---

¹⁷ *Joannes Havelka*, 3. Januarius 1757, N, Z, O inv. č. 7052 sig. Mh IV 3 1744–1778 Loštice, Žadlovice, Radnice, Pavlov, Lechovice, Bezděkov, Veselí, Zavadilka, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 147.

¹⁸ Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis Jana Havelky. Vydáno posmrtně*, Olomouc 1888, s. 121.

¹⁹ *Eleonora Hawelka*, 19. Februarius 1815, N inv. č. 7053 sig. Mh IV 4 1779–1835 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Veselí, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 126.

²⁰ Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis Jana Havelky. Vydáno posmrtně*, Olomouc 1888, s. 122.

²¹ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 117, 119.

Vzpomínky loštického malíře Vojtěcha Bubeníka, které zaznamenal Richard Fischer, podávají informace týkající se autorství *Sedmi smrtelných hříchů* a *Křížové cesty* v kostele sv. Prokopa v Lošticích.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 41.

²² Václav Kubiček, *Pamětní kniha farnosti loštické*, s. 28.

V roce 1916 byla pořízená nová *Křížová cesta* pro farní kostel sv. Prokopa. Lze předpokládat, že byla nová *Křížová cesta* vyměněna za „starou“ *Křížovou cestu* od Eleonory Havelkové. Jak bylo naloženo s původní *Křížovou cestou*, není uvedeno.

Jako druhorozený se 28. listopadu 1817 v domě č. 194 v Lošticích narodil František Havelka.²³ I František měl cit k umění a tíhl k malířskému řemeslu. Jeho otec však zemřel brzy, tudíž jej nestihl zaučit malířskému umění. Svými vlastními silami a učením u strýce Josefa Ignáce v Brně dospěl k vlastnímu malířskému stylu i myšlení. Převážně jde o tvorbu s náboženskou tematikou nebo také o rodinné portrétování. Jeho obrazy zdobí nejen muzea, ale i několik kostelů a kaplí v okolí Loštic.

Františkovi a jeho manželce Kateřině Havelkové, za svobodna rozené Hatlánkové, se 22. listopadu 1839²⁴ narodil syn, dnes známý s titulem profesor, Jan Havelka mladší. Jan výtvarně vynikal více v kresbě než v malbě, což uplatnil při ilustraci knihy svého tchána, archeologa Jindřicha Wankela v roce 1882 v knize *Bilder aus der Mährischen Schweiz und ihrer Vergangenheit*.²⁵ Po boku ředitele gymnázia Jana Evangelisty Kosiny, založili v Olomouci roku 1873 učitelský časopis *Komenský* spolu s Janem Havelkou a Vincentem Praskem.²⁶ Vynikal i v literární činnosti, napsal několik básní a vedl si *Denník*, psaný v češtině a němčině od roku 1863 do roku 1865. Nyní jsou korespondence a *Denník* uloženy ve Vlastivědném muzeu v Olomouci. Mladší bratr Jana se jmenoval Karel. Narodil se 1. listopadu 1844 v domě č. 194 v Lošticích.²⁷ Karel byl nadaný a jistě by vytvořil mnoho zdařilých prací, avšak zemřel dne 14. dubna 1862 v náručí svého bratra Jana Havelky ml., jak sám napsal ve svém *Denníku* a životopise.²⁸ Jan Havelka mladší se roku 1876 oženil s Vlastou Wanklovou, dcerou Jindřicha

---

²³ *Franz Hawelka* 28/29. November 1817 Loštice, N inv. č. 7053 sig. Mh IV 4 1779–1835 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Veselí, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 132.

²⁴ Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 41. (uvádí den narození 22. listopad 1839)

Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 5. (uvádí den narození 23. listopad 1839)

Nesrovnalost vznikla zřejmě kvůli zápisu do matriky ve formě: 22/23. November 1839. Profesor Jan Havelka se narodil dne 22. listopadu 1839.

Johann Ignaz Hawelka, 22/23. November 1839 Loštice, N inv. č. 7054 sig. Mh IV 5 1836–1853 Loštice, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 26.

²⁵ Překlad: *Obrazy z Moravského Švýcarska a jeho minulosti*.

Heinrich Wankel, *Bilder aus der Mährischen Schweiz und ihrer Vergangenheit*, Wien 1882.

²⁶ Miloslav Pojzl, Restaurace katolicismu a státního absolutismu, in: Jindřich Schulz (ed.), *Olomouc. Malé dějiny města*, Olomouc 2002, s. 178.

²⁷ *Carl Clemens Hawelka*, 1/2. November 1844. †14. 4. 1862. Das Geburtsbuch, N inv. č. 7054 sig. Mh IV 5 1836–1853 Loštice, fol. 71.

²⁸ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 118.

Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis Jana Havelky. Vydáno posmrtně*, Olomouc 1888, s. 133.

Wankela, archeologa s vřelým zájmem o prehistorii. Rok po svatbě se Janovi a Vlastě narodila dcera Milada Havelková dne 14. března roku 1877.²⁹ I ona byla výtvarně zručná a tvořila květinová a lovecká zátíší, dokonce ji učil kreslení Mikoláš Aleš.³⁰ Odstěhovala se do Prahy a provdala se za malíře a grafika Josefa Schussera,³¹ který studoval na pražské akademii v letech 1893–1897 u Vojtěcha Hynaise. Později Milada začala sama iniciovat sesbírání výtvarných děl pro Havelkovo muzeum, některá rodinná díla dokonce věnovala muzeu. Samotná kapitola zabývající se problematikou Havelkova muzea se jeví jako pozoruhodné a zcela neprobádané téma k bádání. Nákresy na plánovanou rekonstrukci většího Havelkova muzea v bývalé Sladovně, dům v ulici Palackého 607 v Lošticích, jsou uloženy v archivu Národního Památkového Ústavu, územní odborné pracoviště v Olomouci.³² Otec Milady, Jan Havelka ml., je poslední známý mužský nositel jména Havelka z Loštic, pocházející z větve potomků od Martina Havelky. Zemřel náhle ve svých nedožitých 47 letech v Olomouci roku 1886.

---

²⁹ Svatební oznámení Jana Havelky a Vlasty Wanklové ze dne 9. 5. 1876 v chrámu Páně blanenské, lokace: Vlastivědné muzeum v Olomouci, podsběrka: Historický archiv Vlastivědného muzea v Olomouci, fond: Havelka Jan, inv. č. JH-1.

Vlasta Havelková, *Vzpomínky*, č. 86–88, Olomouc 1929, s. 3.

Narozena 16. prosince 1857. Zemřela 16. června 1939.

³⁰ Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 45.

³¹ Prokop Toman, heslo Milada Schusserová-Havelková, in: *Nový slovník československých výtvarných umělců II., L/Ž*, Ostrava 1993, s. 441.

Prokop Toman, heslo Josef Schusser, in: *Nový slovník československých výtvarných umělců II., L/Ž*, Ostrava 1993, s. 441.

³² Ing. Boháč, *Rekonstrukce domu čp. 607 v Lošticích*, Vlastivědný ústav Šumperk, prosinec 1974.

4. Život Františka Havelky

Jako syn Jana a Magdaleny Havelkových se v Lošticích dne 28. listopadu roku 1817 narodil František Havelka.³³ Bydlel s rodiči v domě č. 194 v ulici označené tehdy Obectovské, později přejmenované na Havelkovu třídu. V jeho dvanácti³⁴ letech mu zemřel otec ve věku 72 let. Jelikož Františka nestihl naučit malířskému řemeslu jeho otec, matka jej poslala k učení ke strýci Josefu Ignáci Havelkovi do Brna. Jeho strýc jej využíval spíše jako pomocníka, který zastával vedlejší roli malíře světnic, než zpozoroval, že je jeho sil i talentu zneužíváno. Vrátil se zpět do rodného města Loštice. Jeho vrozený talent po otci a píce mu zajistili pověst žádaného malíře Loštic a okolí po celé 19. století. Ve svých jednadvaceti letech uzavřel sňatek František Havelka a Kateřina, rodilá Hatlánková, dne 26. února 1838.³⁵ Kateřina pocházela po přeslici ze švédské krve, od jistého švédského důstojníka Artuše, který se po Třicetileté válce v Lošticích usadil. Také rodina Hatlánkových se přistěhovala do Loštic z Čech z Hradce Králové.³⁶ Proto můžeme u matky Jana Havelky ml. číst jméno Hatlánková-Artušová. V Lošticích v domě č. 194 se 23. listopadu 1839 narodil Jan Havelka mladší.³⁷ Manželka Kateřina svého manžela Františka podporovala a jeho malířské umění bylo její největší chloubou na světě, jak nám sděluje jejich syn ve svém životopise.³⁸ Po pěti letech se narodil další sourozenec Karel, dne 1. listopadu 1844. Oba bratři měli vzor v otci a dědečkovi, tudíž směřovali k malířskému umění. Jan si osvojil velice precizní

---

³³ *Franz Hawelka* 28/29. November 1817 Loštice, N inv. č. 7053 sig. Mh IV 4 1779–1835 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Veselí, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 132.

Jan Havelka st. počal své druhé dítě s Magdalenou ve svých 62 letech.

³⁴ Mylnou informaci uvádí Richard Fischer 1936, s. 116: „*Mému otci, Františku Havelkovi bylo teprve 10 let, když dědeček umřel.*“

Johannes Hawelka, 27/29. Marz 1829 Loštice, Z inv. č. 7059 sig. Mh IV 10 1779–1882 Loštice, Žadlovice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Radnice, Veselí, Bezděkov, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 93.

Franz Hawelka 28/29. November 1817 Loštice, N inv. č. 7053 sig. Mh IV 4 1779–1835 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Veselí, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 132.

³⁵ *Hawelka Franz und Hatlanek*, O inv. č. 7058 sig. Mh IV 9 1779–1873 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Bezděkov, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 61.

³⁶ Richard Fischer, *Malířská rodina Havelkova*, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 116.

³⁷ *Johann Ignaz Hawelka*, 22/23. November 1839 Loštice, N inv. č. 7054 sig. Mh IV 5 1836–1853 Loštice, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 26.

³⁸ Jan Havelka, *Z mého života*, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis profesora Jana Havelky*, Olomouc 1888, s. 122.

kresbu, kterou zužitkoval nejen k ilustracím knih o archeologii. Karel byl zcela určitě nadaný, ale život neměl příliš dlouhý. Zesnul ve svých nedožitých osmnácti letech 14. dubna 1862 po boku svého bratra Jana.³⁹

Z korespondence, kterou si vedl Jan s rodiči, lze usoudit, že se jednalo o mimořádného malíře.⁴⁰ Mnohokrát mu synem bylo vyčítáno, že nemaluje raději menších obrazů, aby byla práce rychlejší, že si nenajde pomocníka nebo nemíchá barvy sám dopředu, stejně tak jako jeho otec Jan starší.⁴¹ František se snažil práci vždy vést k jeho nejdokonalejší možné formě, které byl schopen dosáhnout. Zdá se tedy, že Jan upřednostňoval kvantitu nad kvalitou obrazů, avšak musíme brát v potaz, že to nesledoval z uměleckého hlediska, ale jako syn svého otce. Sám se snažil finančně pomáhat a radit rodičům, jak vyžít s tím málem, co mají. Syn Jan se ve svém životopise přiklání k názoru: „*ač dědečkovy obrazy nazvati sluší celkem lepšími.*“⁴² Z dopisů, které si Jan s rodiči psal, vyplývá, že se jejich názory na umění mnohdy rozcházel. Život Františka Havelky se zdá poněkud všední, ale i přes to šlo o produktivního malíře, který nám zanechal po celé severní Moravě na sta kusů svých prací.⁴³

V dopise z 9. ledna 1876, který je uložen v depozitáři Vlastivědného muzea v Olomouci, sbírka Kartografie, podsbírka profesora Jana Havelky ml. Jan Havelka napsal z Olomouce své budoucí nevěstě, snoubence, Vlastě Wanklové a vyjádřil názor na malířské umění svého otce Františka: „*Otec můj jest malířem a maluje dovedně obrazy olejové i do kostelů i do světnic. Kdyby otec můj býval více obchodníkem než-li umělcem, dávno mohl míti za práci jmění veliké pohromadě; takto však, staraje se vždy, aby jen práce byla co nejdokonalejší, a ne o to, aby pile jeho patřičně platem byla odměněna, nevydělal otec mnohem více, než co k životu jsme potřebovali. Otcovský*

---

³⁹ Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis profesora Jana Havelky*, Olomouc 1888, s. 133.

Karl Hawelka, 14. April 1862, Z inv. č. 9890 sig. Mh IV 12 1859–1908 Loštice, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 12.

⁴⁰ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 10.

⁴¹ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 121.

⁴² Ibidem, s. 117.

Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis profesora Jana Havelky*, Olomouc 1888, s. 122.

⁴³ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 117.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 39.

dům, v němž jsem se narodil a prožil krásné doby dětské, jest skromná jen chaloupka. Dokud otec byl zdrav, bylo dobře ještě. Tu před 2 roky ochuravěl na revmatickou horečku a proležel několik měsíců.“⁴⁴

Dne 17. června 1880 zemřela Františkova manželka Kateřina Havelková na ochrnutí srdečního svalu.⁴⁵ O smrti Františka Havelky přinesl časopis *Pozor* dne 21. října 1882 tuto zprávu: „Dne 17. t. m. zemřel v Lošticích vlastimil upřímný a chvalně známý malíř obrazů v okolí dalekém p. František Havelka, otec pana profesora Jana Havelky, maje věku svého 66 roků.“⁴⁶ *Obrazy jeho kostelní, historické a podobizny na přemnohých místech viděti v severní Moravě. Také otec nebožtíkův byl malíř znamenitý, a v nejednom chrámu páně vedle obrazů nebožtíkových visí malby provedené otcem jeho Janem Havelkou. Až sepisovati se budou dějiny vlasteneckého umění našeho, zajisté nebudou v nich jména obou umělců těch na místě posledním. Jako dlouholetý starosta „Jednoty divadelních ochotníků“, místopředseda „Besedy občanské“ v Lošticích atd., získal sobě p. Fr. Havelka o rozkvět těchto spolků nedocenitelných zásluh.*

Čest budiž památce jeho!

Zemřel taktěž v Lošticích dne 17. října roku 1882.“⁴⁷

---

⁴⁴ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 119.

⁴⁵ *Kateřina Havelka*, manželka Františka Havelky, malíře z Loštic, rodilá Hatlánek, Z inv. č. 9890 sig. Mh IV 12 1859–1908 Loštice, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 87. Za příčinou úmrtí bylo v matrice zapsáno: *ochrnutí srdce*. Jelikož se jedná taktěž o zánětlivé, virové onemocnění, je možné, že byla taktěž nakažena revmatickou horečkou nebo zánětem, který by způsobil srdeční kolaps.

⁴⁶ Zpochybňuji vyřčený údaj o věku úmrtí Františka Havelky. Vzhledem k informaci o jeho narození dne 28. 11. 1817 a úmrtí 17. 10. 1882, bylo Františkovi, když zemřel, nedožitých 65 let.

⁴⁷ *Fran. Havelka*, 17. říjen 1882, Haus Nro. 198, Z inv. č. 9890 sig. Mh IV 12 1859–1908 Loštice, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 98.

V evidenci je zapsáno, že zemřel v domě č. 198, tedy v jiném domě, než se narodil, tj. dům č. 194. František zemřel na následky nemoci zvané *Pleuritida pleuritis*, v matričních záznamech úmrtí uvedeno jako zánět pohrudnice. Vzhledem k dopisu ze dne 9. ledna 1876, kdy se Jan Havelka ml. zmiňuje o revmatické horečce tzv. *revmatické endokarditidě*, kterou stonal František od roku 1874, lze vyvodit různá fakta. Jelikož jde o akutní zánětlivé onemocnění, které postihuje pojivové tkáně, srdce a mozek, provázené horečkami a bolestmi kloubů, je nutná léčba, která by měla trvat, spolu s antibiotiky nejlépe penicilinem, alespoň 4 týdny. Nutno podotknout, že penicilin byl objeven až v roce 1928. Nedostatečně léčená revmatická horečka mohla zavdat důvod k zánětu pohrudnice, které po 8 letech podlehl. Zrychlené bušení srdce a problémy s dýcháním jej mohly značně ovlivnit v jeho životě a pohybu, tudíž i ve výtvarné činnosti a výkonnosti. Očekávala by se tedy značná pauza či omezení výtvarné činnosti. Vzhledem k sérii střeleckých terčů, vytvořených pro střelnici v Lošticích a v Olomouci, je znatelné, že neměl takový klid na lůžku, jak by jeho stav vyžadoval. I přes svoji nemoc stále pilně pracoval na obrazech, aby mohl

4. 1. Jednota divadelních ochotníků

František byl oddán skupině divadelních ochotníků v Lošticích. V roce 1835 se pokusil o první uspořádání ochotnického představení. Dobová situace jim zrovna nepřála, jelikož nebylo vhodné místo, nebylo mecenáše, který by je finančně podpořil. Do divadelního spolku vkládal nejen své úsilí, čas, ale i výtvarně přispíval divadelnímu spolku. Maloval oponu a kulisy na plátno i na papír. Bohužel se nic z toho nedochovalo, o jejich existenci a podrobnosti se dovídáme od Františka Čepičky. O Vánocích roku 1835 skupina divadelních ochotníků odehrála Klicperovu hru *Lhář a jeho rod*.⁴⁸ O Velikonocích opakovali tuto hru na žádost obecnstva. Později Havelkovi studenti secvičili hru *Loupežníci na Chlumu*, kterou přeložil do češtiny Jan Nepomuk Štěpánek.⁴⁹ Divadelní ochotníci odehráli také Klicperovu veselohru *Divotvorný klobouk*. Tenkrát se ozvaly námitky obecnstva, že by mohli hrát i v jazyku německém. Zvolili pro tento pokus hry *Loupežníci* od Friedricha Schillera⁵⁰ a *Lumpaci vagabundus* od Nestroye.⁵¹ Pro nevelkou úspěšnost však upustili od německy hraných her. Od roku 1839 však pokračování divadelníků započalo v nových prostorách na náměstí v domě č. 15 v Lošticích. Avšak i tyto prostory se zdály být nevyhovující, upustilo se tedy od všech představení a nastala přestávka na celé desetiletí. Pokus o vzkříšení divadelního spolku nastal roku 1849, kdy zavítala do Loštic kočující divadelní společnost. Nicméně po čase je potkal opět nezdar a nadšení obecnstva téměř vyprchalo.⁵²

František se nevzdal, i přes dosavadní neúspěchy skupiny a od roku 1856 aspiroval k novému dechu divadelních ochotníků. Seskupil kolektiv ochotníků a žádal u okresního úřadu v Mohelnici o povolení k pořádání vystoupení. U úřadu obstáli

---

zajistit sebe a manželku. Dosvědčují to terče od roku 1874(*Kl. H. Hladisch J. Řmot – Rudolf II. z let 1875–1876* [64], *Střelnice s restaurací z roku 1878* [75], *K návštěvě císaře Františka Josefa v Olomouci z roku 1880* [76], *Slavnostní brána císařské rodině z let 1880–1881* [77], *Solná Homole z roku 1881* [78], *Ke sňatku korunního prince Rudolfa a Štěpánky z let 1881–1882* [79], *Sv. Josef s Ježíškem 1881* [16]). Které je třeba zařadit do jeho posledních sedmi výtvorů, u kterých se nejví kvalitativní ochabnutí. Jeho neplodnější malířské období se pohybuje mezi lety 1844–1873, které prozatím čítá přibližně 80 děl.

⁴⁸ Václav Kliment Klicpera (1792–1859), český spisovatel a dramatik.

⁴⁹ Jan Nepomuk Štěpánek (1783–1844), český divadelník, herec, režisér a dramatik.

⁵⁰ Friedrich Schiller (1759–1805), německý spisovatel, básník a dramatik.

⁵¹ Johann Nepomuk Nestroy (1801–1862), rakouský herec a dramatik.

⁵² František Čepička, *Popis Loštic a okolí*, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 20–21.

s podmínkou, že přebytek svého výdělku z představení věnují místním chudým. Zakoupili nové kulisy u Helera v Mohelnici a ještě téhož roku sehráli celou řadu představení např. *Štěkavec*, *Pometlář*, *Čech a Němec*, *Dobré jitro*, *Kouzelnice Sidonie*.⁵³ Někteří občané však nemohli přenést přes srdce úspěch divadelníků, a proto začali očerňovat spolek u úřadu. Jednoho dne však přišel úřední zákaz a výzva k řediteli Františku Havelkovi, aby doložil a předložil všechny účty. Ač neradi, „dobrovolně“ se jako skupina rozešli.

Od této doby až do založení *Jednoty divadelních ochotníků* roku 1874, pořádali studenti občas divadelní představení na Střelnici v Lošticích. O znovuzrození divadelních ochotníků se přičinil purkmistr Rudolf Schönhöffer, který byl pro svoji horlivou snahu o rozkvět spolku, zvolen za prvního ředitele. Bylo zřízeno jeviště za cenu 360 zlatých a umístěno v taneční síni pivovaru vedle besedních místností. Po smutné události, která se stala ve Vídni, myšlen nejspíše požár roku 1881,⁵⁴ byly zakázány představení v nevyhovujících prostorách.⁵⁵ Divadelní sítě a prostory pouze s jedním únikovým východem, což se týkalo i loštické taneční síně, nesplňovaly normy okresního hejtmanství.

Jediné vyhovující místo byla Střelnice v Lošticích, kam se malé jeviště přestěhovalo. Při svém založení se *Jednota divadelních ochotníků* skládala z pěti členů zakládajících, třiatvaceti členů přispívajících a devíti výkonných členů. Osazenstvo se rozrostlo na šest členů zakládajících, čtyřiašedesát přispívajících a čtrnáct výkonných, celkem tedy bylo čtyřiaosmdesát členů mužských a ženských. Prvním starostou *Jednoty divadelních ochotníků*, až do své smrti roku 1882, se stal František Havelka, který měl s pořádáním divadelních představení jisté zkušenosti.⁵⁶

---

⁵³ Ibidem, s. 20–21.

⁵⁴ Lze se domnívat, že František Čepička, který informuje o katastrofě ve Vídni, má na mysli požár, který propukl 8. prosince 1881 ve Vídni. Tehdy vyhořelo vídeňské divadlo Ringtheater, na tzv. Okružní třídě. Důvodem úmrtí 384 diváků nebyl ani tak požár, jako spíše panika, pud sebezáchovy a udupání se obecnstva navzájem. Jeden únikový východ z divadla nebyl dostačující, což zapříčinilo jejich smrt.

⁵⁵ Vladislav Žákovský, *Požár vídeňského divadla Ringtheater, věrný popis osudové události*, Olomouc 1882.

⁵⁶ František Čepička, *Popis Loštic a okolí*, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 20–21.

4. 2. Občanská beseda v Lošticích

Mezi lety 1867 a 1869 byl založen čtenářský spolek nazývaný jako *Občanská beseda* v Lošticích.⁵⁷ Mezi předními představiteli české vlastenecké společnosti v Lošticích stáli Karel Schönhofe jako předseda a František Havelka jako místopředseda. Za hlavní vytyčený cíl tohoto spolku pojali šíření českých časopisů, mnohých zábavných a poučných knih mezi lid. Nicméně účelem tohoto konání byla vize osvěty, uvědomění si národního cítění. František Čepička uvedl počet členů, který čítal třiapadesát lidí. Spolek vlastnil malovaný *Prapor Občanské besedy* [56] s vyobrazenými slovanskými věrozvěsty sv. Cyrilem a Metodějem, na druhé straně s postavou krále Jiřího z Poděbrad.⁵⁸ Za tento prapor, který maloval roku 1871 František Havelka, obdržel 80 zlatých. Celý prapor stál 200 zlatých.⁵⁹ Prapor je nyní umístěn v depozitáři fondu Havelkova muzea ve Vlastivědném muzeu v Šumperku. Oplývá rozměry 150 × 170 cm. Na jedné straně plátna praporu je výjev *Sv. Cyrila a Metoděje* [57]. Vlevo je sv. Cyril, který drží v pravé ruce mušli a v levé berlu zakončenou křížem. Vedle něj napravo stojí sv. Metoděj, který poukazuje pravou rukou na výjev *Posledního soudu* na obrazové desce,⁶⁰ kterou drží v levé ruce. Jejich postavy malíř usadil na šedý oblak. Pod olejomalbou je vyšívaný nápis *Občanská beseda v Lošticích*. Na rubu plátna je namalován český *Král Jiří z Poděbrad* [59]. Král Jiří stojí v centru obrazu nakročený levou nohou naznačující sestup ze schodku. Na ramenou má položený červený plášť s královským hermelínem a v pravé ruce drží meč. Vedle něj na stole leží královské korunovační klenoty, zlaté jablko a žezlo. V pozadí jsou hrdě pověšené malé státní znaky symbolizující české království. Modrý štít je zdoben stříbrně-červenou šachovanou orlicí a na červeném štítu je dvouocasý lev. Nad nimi se vznáší zlatá koruna. Plátno zdobí vyšívaný nápis pod olejomalbou hlásící heslo *Svorně ku předu!*

---

⁵⁷ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 19.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, 1998, č. 7, s. 41.

⁵⁸ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 20.

Autor textu neuvádí autorství Františka Havelky, nastínil pouze popis a cenu praporu.

Prapor Občanské besedy, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706 [56].

⁵⁹ Richard Fischer, Malířská rodina Havelkova, in: *Profesor Jan Havelka, rodák loštický*, Olomouc 1936, s. 119.

⁶⁰ Zobrazovaný Ježíš v červené vlající drapérii se rysy přibližuje Ježíši na cechovním praporci *Orodující Panna Marie* [55].

5. Dílo Františka Havelky

V první a druhé polovině 19. století v okolí města Loštice působilo několik výtvarných umělců, jež je nutno zmínit.⁶¹ Nejen rodina Havelkova, ale i rodina Bubeníkova se živila malířským uměním. Tuto rodinu zastupovali čtyři bratři, Jan (1829–1910), Josef (1841–1879), František (1848–1868) a Vojtěch (1850–1927) Bubeníkoví. Mezi další malíře lze připsat Františka Dostála, Valentína Vajtoše nebo Josefa Kesslera. I když jejich díla značí úroveň amatérské pololidové tvorby, některé práce jeví obdivuhodné malířské přístupy. Avšak tyto práce svým významem nepřekračují hranice regionu.

Náměty pro tvorbu Františka byly vcelku rozmanité, i přes to vytvořil několik obrazů s podobným či opakujícím se námětem.⁶² Vytvořil několik obrazů s biblickými postavami světců a mučedníků, Krista, Panny Marie, rodinné portréty i autoportrét, podobizny císařovny Alžběty a císaře Františka Josefa I., v případě královských terčů znázornil loštické občany a střelce jako slavné vládcy a hrdiny české země.⁶³ Historického až téměř dokumentárního ztvárnění dobové situace docílil u střeleckých terčů pro olomoucké ostrostřelce.

Naučil se pracovat s olejovými barvami a zpravidla maloval na vídeňské plátno, výjimkou jsou střelecké terče malované na dřevě. Zda se vzhlédl v technice al fresco, kterou znamenitě ovládal jeho otec Jan Havelka st., není známo, žádné práce se nedochovaly. Stejně tak jako opona a kulisy pro ochotnický spolek divadelníků v Lošticích nebyly nalezeny. Malby jsou malovány převážně děleným rukopisem, ale u rodinných portrétů lze vidět náznaky o hladký rukopis. Využíval především kombinaci primárních barev tj. žluté, červené a modré, tudíž jde povětšinou o kontrast odlišnosti. Anatomie těla mu nečinila velké problémy. Nicméně je nutné poukázat na jisté nedokonalosti v Havelkově rané tvorbě: chodidla nejsou proporčně úměrné vzhledem k tělu, nezaručovaly by stabilitu namalovanému tělu; délka dlaně by měla odpovídat délce hlavy od brady po kořen nosu, což se často nestávalo; někdy není délka dlaně a chodidla reálná pro lidskou postavu. Havelka se tedy v případech, které mu to

⁶¹ Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125–126.

⁶² *Sv. Josef s Ježíškem, Sv. Prokop, Křest Krista, Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem.*

⁶³ *Královské terče*, 1859–1876; olej, dřevo; 200 × 85 cm (krom *Heinr. Hladisch J. Řmot – Rudolf II.*, 200 × 97 cm); Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953(1–6) [62–67].

dovolily, vyhnul malování chodidel s prsty. Namaloval raději dlouhý řasnatý šat nebo lakované střevíce. Celkové uspořádání prvků v kompozici je v souladu, umisťoval předměty dle zlatého řezu. Využíval trojúhelníkové kompozice,⁶⁴ diagonální kompozice,⁶⁵ křížené diagonály,⁶⁶ centrální⁶⁷ a křížové kompozice.⁶⁸ Nevyhranil se pouze na zobrazování figur stojících či vznášejících se v prázdném a mlhavém pozadí. V jistých obrazech jsou postavy „zapuštěné“ do prostoru a obklopené architekturou, kde malíř využil základy principu lineární perspektivy. Figury dosadil nejen do statických kompozic⁶⁹, ale využil i dynamických výjevů.⁷⁰ U nábožensky laděných obrazů maloval totožné zasněžené andílky či putti vznášející se na růžovém či modravém obláčku. Pro oděvy světců využíval kombinace primárních barev. U portrétování nejčastěji zachycoval model z en face či tříčtvrtečního pohledu, profilového zobrazení se zdržoval. U střeleckých terčů převládají zdobné vegetabilní ornamenty a nápisy vztahující se ke střeleckému spolku.

Počátek malířské činnosti Františka Havelky dokládají jeho signovaná raná díla pro kostel Zvěstování Panně Marii v obci Myslejovice, nedaleko města Prostějov. Jde o soubor obrazů zobrazující všech čtrnáct zastavení *Křížové cesty* [18–31]. Obrazy, které vznikly mezi lety 1842–1846, jsou umístěné v presbytáři a chrámové lodi kostela. Další obraz z roku 1844 pro kostel v Myslejovicích znázorňuje *Sv. Floriána* [17]. Vznáší se nad obcí Myslejovice společně s anděly hasící město a kostel Zvěstování Panny Marie v plamenech.⁷¹ Mezi jeho poslední malovaná díla patří střelecké terče pro olomoucký ostrostřelecký spolek. Konkrétně terč *Ke sňatku korunního prince Rudolfa a Štěpánky* z roku 1881–1882 [79].⁷² Jde o poslední známou práci, kterou vytvořil ke

---

⁶⁴ *Dětský portrét*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 32,5 × 25,5 cm; Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2573 [48].

⁶⁵ *Archanděl Michael*, 1846, olej, plátno; přibližně 211 × 105,5 cm; Myslechovice, kaple sv. Michala, hlavní oltářní obraz [15].

⁶⁶ *Sv. Jiří*, 1857, olej, plátno; přibližně 301 × 210 cm; Moravičany, kostel sv. Jiří, hlavní oltářní obraz [14].

⁶⁷ *Smrt sv. Josefa*, 1861, olej, plátno; 225 × 180 cm (elipsa); Konice, kostel Narození Panny Marie, kaple sv. Trojice [9].

⁶⁸ *Sv. Josef*, 1863, olej, plátno; 109 × 69 cm; Třebčín, kaple sv. Floriána [38].

⁶⁹ *Portrét Kateřiny Havelkové*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 73,5 × 59,5 cm; Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2592 [47].

⁷⁰ *Stigmata sv. Františka z Assisi*, 1870, olej, plátno; 190,5 × 101 cm, Střílky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, boční oltářní obraz [33].

⁷¹ Bohumil Samek, Myslejovice, Kostel Zvěstování Panny Marie, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 613.

⁷² Václav Burian, *Terče olomouckých ostrostřelců*, Olomouc 1982, s. 62.

sklonku svého života. Lze se tedy domnívat, že jeho umělecká díla, čítající zhruba sto prací,⁷³ vznikla během čtyřiceti let jeho života. Havelkovy práce jsou uloženy především ve Vlastivědném muzeu v Šumperku, Vlastivědném muzeu v Olomouci, v Muzeu v Mohelnici a v depozitáři Havelkova muzea v Památníku Adolfa Kašpara v Lošticích. Všechna tato uložená díla nesou inventární označení. Zatímco umístění oltářních obrazů pro kostely a kaple se vymezuje na celou severní Moravu. V průběhu bádání v této problematice lze blíže specifikovat místa, kde se obrazy vyskytují. Rodné město Františka Havelky se pyšní hlavním oltářním obrazem *Sv. Prokopa* [10], oltářním obrazem *Sv. Aloise* [11] a obrazem *Růžencové Panny Marie* [43] umístěných v kostele sv. Prokopa v Lošticích.⁷⁴ Naopak nejvzdálenějším místem, kde se nachází Havelkovy dva oltářní obrazy, je vzdáleno téměř 100 km od Loštic. Jde o obec Střilky ležící nedaleko města Kroměříže. Obrazy jsou uloženy v depozitáři kostela Nanebevzetí Panny Marie. Zachycují scénu *Stigmat sv. Františka z Assisi* [33] a výjev *Sv. Josefa s Ježíškem* [32] z roku 1870.⁷⁵ Jeho obrazy s náboženskou tematikou se vyskytují v obcích a městech Bouzov, Brníčko,⁷⁶ Čehovice, Jesenec, Kadeřín,⁷⁷ Konice, Loštice, Měrotín, Moravičany, Myslechovice, Myslejovice, Střilky, Třebčín a Zvole.⁷⁸

---

⁷³ Jan Havelka, Z mého života, in: *Sebrané spisy a vlastní životopis Jana Havelky. Vydáno posmrtně*, Olomouc 1888, s. 122.

Toto číslo o počtu vytvořených děl sdělil ve svém životopise Jan Havelka ml., syn Františka Havelky. V dnešní době se počet doložených obrazů blíží číslu k 90.

⁷⁴ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 12.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 119, 124.

Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 116–124.

Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský XXXIV*, Olomouc 1982, s. 70. (Datace Františkova života mylně zaměněna za letopočet Jana Havelky ml. 1839–1886.)

Bohumil Samek, Loštice, Kostel sv. Prokopa, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 414.

⁷⁵ Antonín Skřítek – Marie Skřítková, Výzdoba farního kostela, *Městečko Střilky – vydáno ku příležitosti 750. výročí obce Střilky a 250. výročí střilecké školy*, Střilky 2001, s. 137–138.

⁷⁶ Obraz *Narození Panny Marie* se zde nenacházel.

⁷⁷ Obraz *Růžencové Panny Marie* se zde nenacházel.

⁷⁸ V obcích Brníčko, Kadeřín a Střemeničko nebyly nalezeny obrazy od Františka Havelky.

5. 1. Oltářní obrazy pro kostely a kaple

Obrazy s náboženskými náměty byly velmi rozšířené a oblíbené vzhledem k množství věřících křesťanů. Pro kostely a kaple si objednávaly obrazy světců a patronů, kterým byl daný kostel zasvěcen. Denně vzhledlo několik párů očí k svatým obrazům, aby se pomodlilo za své blízké a prosilo o odpuštění. Dnes poklesla návštěvnost kostelů, tudíž i známost kostelních obrazů. František Havelka byl žádaný a známý malíř v širokém okolí města Loštice. Několik desítek kostelů se pyšní právě Havelkovými pracemi. Týká se to zejména obcí Bouzov, Brničko, Čehovice, Konice, Loštice, Měrotín, Myslechovice, Myslejovice, Střilky, Třebčín a Zvole.

Kostel sv. Gotharda v obci Bouzov se nachází přibližně 7 km jižně od Loštic. V tomto kostele by se měly nacházet dva obrazy datované k roku 1865.⁷⁹ Výjevy znázorňující mučedníka *Sv. Jana Nepomuckého* a světici *Sv. Filoménu* zde nebyly nalezeny. Avšak se zde vyskytují tři obrazy podepsané Františkem Havelkou. Je zde mladší rozměrný obraz *Sv. Máří Magdaleny* [1] z roku 1852. Možnost špatného určení světice a případné záměny obrazu *Sv. Filomény* vylučuje odlišný rok zhotovení obou obrazů. Nicméně obraz *Sv. Máří Magdaleny* znázorňuje jasné atributy (nádobka s masťou, lebka, kniha) patřící této světici. Druhý menší obraz zachycuje *Růžencovou Pannu Marii se sv. Dominikem* [41], který není v literatuře uváděn. Jde o nález v kostele na levé evangelijní straně chrámové lodi kostela. Panna Marie má červený šat s modrým pláštěm splývajícím k zemi. Již známý námět Růžencové Panny Marie prozrazuje Havelkovu tvorbu (viz s. 29). Dalším objevem v kostele byl obraz znázorňující *Sv. Kateřinu Sienskou klečící před Kristem* [2] z roku 1855. Hřbitovní kostel sv. Máří Magdaleny v Bouzově by měl taktéž vlastnit obraz, konkrétně výjev *Sv. Jana Nepomuckého* z roku 1865. Nicméně i tento obraz zde nebyl. Při návštěvě hřbitovního kostela byl objeven další obraz se znázorněním *Sedmibolestné Panny Marie* [3] z roku 1848, signovaný Františkem Havelkou. Při porovnání Panny Marie na cechovním praporci *Panna Marie Bolestná* [52], obrazem ze souboru křížové cesty v Myslejovicích

---

⁷⁹ Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 119.

Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský XXXIV*, Olomouc 1982, s. 72.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

XIII. zastavení – *Tělo Ježíše Pána sňato z kříže* [30] lze vyčíst stejný rukopis a strnulá tvář Panny Marie oblečené v červených šatech a modrém plášti.

Podle informace, kterou uvádí autoři Leoš Mlčák, Milena Filipová a Zdeněk Filip, pro kostel Narození Panny Marie v Brníčku vytvořil Havelka v druhé polovině 19. století obraz *Narození Panny Marie*.⁸⁰ V roce 2013 se při bádání obraz v kostele nenacházel.

Pro kostel sv. Prokopa v Čehovicích namaloval Havelka hlavní oltářní obrazy *Sv. Prokop v opatském rouchu mezi anděly* [4] a *Sv. Prokop v mnišském rouchu a kníže Oldřich* [5] z roku 1870. Richard Fischer a Milena Filipová⁸¹ podávají informaci o tomto kostelním obraze v Čehovicích, autorství však připisují Janu Havelkovi st. Zdeněk Filip⁸² se taktéž přiklonil k autorství Jana Havelky st. a zřejmě omylem specifikoval umístění obrazu do obce Čechovice. Další obraz, o kterém se nezmiňují a patří k Havelkově podepsané práci, visí nad schodištěm na faře blízko kostela v Čehovicích. Obraz *Kristus v zahradě Getsemanské* [6] je signován v pravém rohu, což potvrzuje autorství Františka Havelky. Značeno letopočtem 1872, i pře to je v inventární knize čehovické farnosti zaznamenaný rok 1875.

Bohumil Samek odkazuje v knize *Umělecké památky Moravy a Slezska* na kostel sv. Liboria v Jesenci, což je asi 3 km severně od obce Konice.⁸³ Popisuje zde obraz umístěný na bočních parapetech, kde jsou namalovaní světci. Přízvední kazatelna se skládá z původního řečiště (na parapetu obrazy evangelistů, namalované nebo přemalované v 19. století) a ze stříšky z poloviny 19. století; v neznámé době byla doplněna figurou archanděla Michaela od Františka Havelky. Figurou *Archanděla Michaela*, namaloval prý František Havelka neznámo kdy. U bočních malovaných parapetů nebyla nalezena signatura. Byl zde výjev *Kristova vzkříšení* [8], kde u hrobu sedí anděl bez atributů, tudíž nelze říci, že jde o zmiňovaného *Archanděla Michaela*. Na protější straně kostela se nachází druhý parapetní obraz, s výjevem *Anděl u prázdného*

---

⁸⁰ Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

⁸¹ Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Professor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 124

⁸² Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 38.

⁸³ Bohumil Samek, Jesenec, Kostel sv. Libora, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 1. svazek (A/I)*, Praha 1994, s. 57.

hrobu nalézá Ježíšovu roušku [7]. Pokud by měly obrazy vzniknout rukou Františka Havelky v druhé polovině 19. století, je toto tvrzení možné vyloučit. Nesrovnalosti u scény *Kristova vzkříšení* dokazují malované linie obličeje anděla sedícího u hrobu, které nesou prvky jemnosti až ženskosti. Zatímco anatomie trupu a vytočení ramenního kloubu působí spíše jako robustní mužské tělo. Přispěla k tomu zřejmě neznalost uměleckých zkratk, anatomicky nezvládnutých lidských proporcí. Druhý výjev zachycuje anděla, který je vzhledem poměru hlavy k dlani, chodidlu a tělu proporcčně neúměrný. Malíř zde nevyužil kánon proporcí lidského těla. Dle porovnání s malovanými díly Františka Havelky s tímto obrazem, lze naprosto vyloučit jeho autorství. Havelka ve svých 30 letech využíval znalost perspektivy, kompozice, kontrastu a kánonu proporcí.

Již zmíněné Konice, byly na čas místem, které si žádalo Havelkovu malířskou práci. Konice jsou zhruba 30 km daleko od Loštic. Kostel sv. Jana Křtitele, který je nyní využíván jako hřbitovní kaple pro smuteční obřady, vytvořil dva obrazy *Růžencovou Pannu Marii se sv. Dominikem* [42] z roku 1860 a o rok později namaloval elipsový obraz *Smrt sv. Josefa* [9].⁸⁴ Námět *Růžencové Panny Marie*, zasvěcený kultu Růžence se pojí s působením *Růžencového bratrstva*, nejen v Konici, ale i Lošticích. Podrobněji se věnuje této problematice kapitole Růžencové Panny Marie (viz s. 29). Oba obrazy byly původně umístěny v hřbitovním kostele, dnes je obraz *Růžencové Panny Marie* uložen na faře v Konicích. Rozměrný obraz *Smrt sv. Josefa* se dnes nachází v kostele Narození Panny Marie, v kapli sv. Trojice. Zde je vidět perfektní provedení stínování zpřehýbané drapérie, využití primárních barev a kontrastu odlišnosti.

V Havelkově rodišti vlastní kostel sv. Prokopa v Lošticích nejednu práci. Zejména hlavní oltářní obraz *Sv. Prokopa* [10] z roku 1854 zdobí kostel.⁸⁵ Richard Fischer⁸⁶ uvádí obraz *Sv. Prokopa*, jakožto dílo Františka Havelky. Nicméně ve své knize

---

⁸⁴ Bohumil Samek, Konice, Kostel sv. Jana Křtitele, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 163.

⁸⁵ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 12.

Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský XXXIV*, Olomouc 1982, s. 70–72.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

Bohumil Samek, Loštice, Kostel sv. Prokopa, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 414.

⁸⁶ Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 119.

jmenuje díla Jana Havelky st. a připisuje mu dílo *Sv. Prokopa* z roku 1754 pro loštický chrám.⁸⁷ Zřejmě nedopatřením zaměnil autora i dataci. Jan Havelka st. by nemohl vytvořit takto datovanou práci, narodil se totiž až roku 1757. V roce 1964 byl oltářní obraz evidován jako movitá kulturní památka, který zpracovala Miroslava Nováková.⁸⁸ Datování obrazu zařadila do první poloviny 18. století s autorství Františka Havelky. Po provedeném restaurování a čišťení obrazu byla nalezena signatura Františka Havelky s letopočtem 1854.⁸⁹ Další olejomalby *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem*[43] a *Sv. Alois* [11] z roku 1855, jsou uloženy v Hladišovském oratoriu v kostele.⁹⁰ Obrazy, vytvořené ve stejném roce se liší jazykem signatury vpravo dole. Na obraz *Sv. Aloise* se Havelka podepsal německy: „*Fr. Hawelka gemalt 1855*“, zatímco na obraz *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem* je podpis latinsky: „*Franz Hawelka pinx 1855*“.

Přibližně 12 km od Loštic leží vesnice Měrotín, která je umístěna na kopci, stojí kostel sv. Martina. I pro Měrotín Havelka vytvořil oltářní obraz světce, jemuž je kostel zasvěcený. *Sv. Martin* [12] z roku 1858 je zde vyobrazen na bílém oři, jak svým mečem přetíná svůj červený plášť, o který se chce podělit s vyhublým žebrákem klečícím na zemi. Tento obraz je umístěn v presbytáři na evangelijní straně.

Východně, přibližně 3 km, od města Loštice leží obec Moravičany. Kostel sv. Jiří v Moravičanech zdobí hlavní oltářní obraz *Sv. Jiří* [14] z roku 1857. Pravděpodobně jde o Havelkovu nejrozměrnější olejomalbu na plátno. Centrální figurou je sv. Jiří ve zbroji, který klečí na pravém kolenní. Kompozici postav Krista, muže s holí, složené zbroje a svíjející saně, rozdělují křížené diagonály. Farář v Moravičanech jménem Josef Novák (1909–1993) se pokusil v roce 1998 zaznamenat dějiny Moravičan.⁹¹ Jde o jediné

---

⁸⁷ Ibidem, s. 124.

⁸⁸ Miroslava Nováková 14. 7. 1964, evidenční list movité kulturní památky, *oltářní obraz Sv. Prokopa v Lošticích*, Národní Památkový Ústav, Územní odborné pracoviště v Olomouci.

⁸⁹ František Sysel, *Zpráva o restaurátorských procesech na třech obrazech z interiéru kostela sv. Prokopa v Lošticích*, 2. prosinec 1975.

Petr Fialek, *Loštice, město a lidé 1948–2008*, Mohelnice 2010, s. 24.

Zde je uvedena informace o restaurování tří obrazů v kostele sv. Prokopa v Lošticích.

Jaroslava Kunzfeldová, Profesor Jan Havelka, *Střední Morava V*, Olomouc 1997, s. 87.

⁹⁰ František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 12.

Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 119.

Bohumil Samek, Loštice, Kostel sv. Prokopa, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 414.

⁹¹ Josef Novák, *Dějiny Moravičan a Doubravice*, Moravičany 1993, s. 116.

syntetické dílo, které se věnuje historii této obce. Knize však chybí poznámkový aparát a dělení na kapitoly. Stručně popisuje oltářní obraz *Sv. Jiří* a autorem díla jmenuje Jana Havelku st., přičemž Jan byl v roce 1857 už 28 let po smrti.

Muzeum v Mohelnici,⁹² což je nedaleko Loštic, vlastní dva obrazy, u kterých se předpokládá, že byly namalovány pro některý kostel v okolí. Jsou to olejomalby *Řádová světice* [13] a *Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií* [44] z roku 1862–1863. Na těchto dílech jsou znatelné atributy patřící světcům. Obraz *Řádová světice* zobrazuje ženu v řeholním oděvu, klečící před křížem. Má sepjaté ruce, nad ní se vznášejí andělé, který nese v rukách probodnuté srdce šípem. V pozadí je váza s liliemi, v popředí zavřená a otevřená kniha. Vlevo na stolku, podstavec zdoben malým náznakem gotického okna s lomeným obloukem. Pod křížem leží lebka. Dle nalezených atributů lze uvažovat, že jde o sv. Kateřinu Sienskou. Vyobrazení *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem* [44] je námětově obdobný jako výjev v Lošticích *Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií* [43].

Nedaleko Litovle leží malá obec nesoucí název Myslechovice. Vzdálená 15 km od Loštic. Je zde kaple zasvěcená sv. Michaelovi. Oltářní obraz znázorňuje *Archanděla Michaela* [15] datovaný k roku 1846. Dynamicky ztvárněný obraz ukazuje scénu, kdy *Archanděl Michael* bojuje s ďáblem. Jde o jednu z prací jeho rané tvorby, kde znamenitě pojal drapérii archandělova vlajícího pláště a expresi v obličejích poraženého ďábla. Mezi souborem obrazů *Křížové cesty* lemující obvod kaple byl objeven obraz *Sv. Josefa s Ježíškem* [16] z roku 1881. Jde o obraz obdobného námětu *Sv. Josefa* [38] jako v kapli sv. Floriána v Třebčíně. Obrazy se liší zrcadlovým převrácením postav Ježíška a sv. Josefa. Obraz v Myslechovicích je menších rozměrů. Malíř zasadil děj do interiéru, v pozadí je lze vidět část arkádového ochozu s výhledem na krajinu. Zatímco děj obrazu *Sv. Josefa* v Třebčíně zasadil do hornaté krajiny. Havelkův známý rukopis a signatura potvrzuje jeho autorství jeho pozdní tvorby.

Téměř stejně znějící obec Myslejovice taktéž vlastní obrazy Františka Havelky. V kostele Zvěstování Panny Marie zdobí chrámovou loď a presbytář kolekce obrazů *Křížové cesty* [18–31], namalované mezi lety 1842–1846 a obraz *sv. Floriána* [17]

---

⁹² *Řádová světice*, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2104 [13].

Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2105 [44].

z roku 1844. Jeho první raná díla tedy vznikla pro kostel vzdálený přibližně 60 km jižně od Loštic.

Střemeníčko, vesnice jižně od Loštic, má v centru obce menší kostel sv. Václava. Zde by se měl vyskytovat obraz *Křest Krista*, avšak dílo druhé poloviny 19. století nebylo nalezeno.⁹³

Střílky jsou snad nejvzdálenějším místem od rodiště Havelky, přibližně 100 km. Město leží nedaleko Kroměříže. Malíř Havelka vytvořil dva oltářní obrazy *Sv. Josef s Ježíškem* [32] a *Stigmata sv. Františka z Assisi* [33] pro Střílecký zámek.⁹⁴ Nyní jsou oltářní obrazy umístěny v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Dle popisu v literatuře by měly viset na epištolní a evangelijní straně chrámu, avšak jsou schovány. Jde o rozměrná díla, malovaná technikou olejomalby.

V Havelkově muzeu v Lošticích jsou uloženy v depozitáři obrazy *Panny Marie Bolestné* [35] a *Krista* [36] vytvořené v letech 1868–1869.⁹⁵ Jde o dvojici obrazů určených zřejmě do kostela či kaple, mají totožné zdobné rámy, rozměry a námětově oba zachycují utrpení Krista i Panny Marie. Využil techniky olejomalby malované hladkým rukopisem.

Mezi obcí Třebčínem, jež náleží pod obec Lutín, a Lošticemi je vzdálenost 30 km. Malá kaple zasvěcená sv. Floriánovi uchovává dokonce čtyři díla od Havelky. Dva obrazy pro Třebčín zaznamenalo několik autorů v knihách, a to *Křest Krista* [37] a *Sv. Josef* [38].⁹⁶ Název obrazu *Sv. Josef* by bylo možné blíže specifikovat, vzhledem k Ježíškovi nesoucího v levé ruce sv. Josefa. Ten drží v pravé ruce lilie. Obraz lze pojmenovat jako *Sv. Josef s Ježíškem* z roku 1863, vzhledem k výjevu. Další dva obrazy

---

⁹³ Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský* XXXIV, Olomouc 1982, s. 72.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

⁹⁴ Procházky po Chříbech, INFOnoviny okresu Kroměříž, č. 9, listopad 2012, roč. XV, s. 3.

⁹⁵ *Panna Marie Bolestná*, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2584 [35].

Kristus, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2586 [36].

⁹⁶ Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský* XXXIV, Olomouc 1982, s. 72.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

Františka Havelky, o nichž se autoři nezmiňují, objevila autorka textu při návštěvě kaple. Obraz s námětem *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem* [45] z roku 1867 (viz s. 29) a obraz *Sv. Anna, sv. Jáchym a Panna Marie* [39] z roku 1868. Obraz *Sv. Anna, sv. Jáchym a Panna Marie* zachycuje mladou Pannu Marii, držící pásku s nápisem: „*Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emmanuel.*“⁹⁷ Pannu Marii obklopují její rodiče sv. Anna a sv. Jáchym, v pozadí lze vidět Havelkův oblíbený průhled do krajiny s dórským sloupem bez kanelur.

V obci Zvole⁹⁸ spadající pod okres Šumperk, zhruba 12 km severně od Loštic, stojí kostel Neposkvrněného početí Panny Marie. Vyskytuje se zde obraz se *Sv. Barborou* [40] patronkou horníků, sedláků, architektů, slévačů zvonů, kovářů, kameníků, tesařů atd. Jde o rozměrný obraz, který namaloval roku 1866. V porovnání se *Sv. Barborou* [54] vyobrazenou na cechovním praporci, je možné se domnívat, že užíval tentýž model pro znázornění této světice. Líbezný zasněžený obličej, růžový šat se zeleným šátkem a modrým pláštěm je téměř identický.

---

⁹⁷ Překlad textu: „*Hle, panna počne a porodí syna, dá mu jméno Emanuel.*“

⁹⁸ Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský* XXXIV, Olomouc 1982, s. 70–72.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

5. 1. 1. Růžencová Panna Marie

Už od počátku 15. století se šíří typ Panny Marie Růžencové, zobrazován zejména v katolickém prostředí. Námět souvisí s modlitbou růžence, šířenou pomocí růžencových bratrstev, které zakládali dominikáni. Spolu se vznikem bratrstev vznikala i Růžencová bratrstva zasvěcená kultu Panny Marie s růžencem, většinou v přítomnosti sv. Dominika s růžencem, který klečí před Pannou Marií či Madonou. Modlitbě růžence je věnován především měsíc říjen tzv. růžencový měsíc, konkrétně 7. říjen, kdy má Růžencová Panna Marie svátek.⁹⁹ Vznik těchto bratrstev je zaznamenán v historii měst a obcí. V Lošticích byla přítomnost Růžencového bratrstva od prosince roku 1734, kdy farář Jaich založil Bratrský oltář, který měl být zdoben obrazem a sochou s Pannou Marií Vítěznou. Toto bratrstvo však bylo zrušeno roku 1784.¹⁰⁰ V Konicích působilo toto bratrstvo mezi lety 1848–1860. Označování Růžencových bratrstev myšlenkově vychází z úvahy, že Panna Marie převyšuje všechny anděly a svaté. Panna Marie je znázorněna s dvanácti hvězdami kolem hlavy, s růžencem, stojící na srpku měsíce.

První obraz tohoto typu namaloval zřejmě pro kostel sv. Prokopa v Lošticích roku 1855. Jde o *Pannu Marii se sv. Dominikem* [43], který klečí z pravé strany u nohou Panny Marie. Stále mladistvá Panna Marie nemá v náruči Ježíška a stojí na srpku měsíce. Hlava Panna Marie je obklopena dvanácti hvězdami. Její plající srdce má probodnuté malým mečem. Má červený šat, přes který volně splývá modrý plášť. Sv. Dominik je vyobrazen jako starší muž a v levé ruce drží růženec. Pod ním jsou jeho atributy, a to pes s hořící pochodní v tlamě. Po obvodě tohoto obrazu se linou květy růží a korálek růžence. Další obraz *Panny Marie se sv. Dominikem* [41] pro kostel sv. Gotharda v obci Bouzov. Datování tohoto obrazu je přibližně druhá polovina 19. století. V porovnání s loštickým obrazem lze říci, že jde o tentýž obraz, ale zrcadlově převrácený. Taktéž je zde vyobrazen sv. Dominik jako stařec, ale po levém boku Panny Marie bez dítěte s dvanácti hvězdami kolem hlavy. Tento obraz nebyl uveden v literatuře. Při bádání v kostele sv. Gotharda jej prozradil známý malířský rukopis a nalezená signatura, potvrzující autorství Františka Havelky. V obci Kadeřín se

⁹⁹ Hynek Rulíšek, heslo Růženec, in: Hynek Rulíšek, *Slovník křesťanské ikonografie*, Karmášek 2006.

Jiří Mikulec, *Barokní náboženská bratrstva v Čechách*, Praha 2000, s. 30–53.

¹⁰⁰ Václav Kubiček, *Z dějin města Loštic*, Brno 1910–1917, s. 488.

má nacházet dle autorů Leoše Mlčáka, Mileny Filipové a Zdeňka Filipa obraz *Růžencové Panny Marie* z roku 1858.¹⁰¹ Obraz se zde v roce 2014 nenašel, o jeho nynějším umístění není více informací. V Konicích se nachází taktéž výjev *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem* [42] datovaný k roku 1860. Obraz je umístěn na faře a jde o odlišné zpracování námětu. Panna Marie drží v náručí malého Ježíška. Kolem hlavy nemá dvanáct hvězd, ale má zlatou korunu na hlavě. Sv. Dominik je zobrazen v mladém věku, po pravém boku Madony, společně s jeho atributy růžence a psa s hořící pochodní v tlamě. Po obvodu tohoto obrazu jsou květy růží a korálky růžence. V muzeu v Mohelnici je vystaven další Havelkův obraz *Růžencové Panny Marie se sv. Dominikem* [44] datovaný k roku 1863. Panna Marie je zobrazena s Ježíškem v náručí. Má červený šat a přes něj modrý plášť. Na hlavě má opět zlatou korunu. Sv. Dominik má atributy psa s hořící pochodní, růženec a rozevřenou knihu. Malíř jej znázornil jako mladíka, oproti znázornění na obraze *Panny Marie Růžencové* z Loštic a Bouzova. Pro kapli sv. Floriána v Třebčíně vytvořil *Růžencovou Pannu Marii se sv. Dominikem* [45] v roce 1867. Madona má na hlavě zlatou korunu a pevně drží Ježíška. Růženec drží malý Ježíšek a sv. Dominik. Mladý sv. Dominik je opět stranově převrácený, klečí u levého boku Madony. Malíř oblékl Madonu do červeného šatu s modrým pláštěm.

---

¹⁰¹ Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský XXXIV*, Olomouc 1982, s. 72.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

5. 2. Portréty

Úkolem portrétu bylo realisticky zachytit podobu a výraz malované osoby. Avšak společně s objevem fotografie se snížil zájem o malovaný portrét, který byl i časově náročnější. Ale stejně tak jako fotografie je i portrét jedinečným a nenahraditelným originálem. Samozřejmě lze vést sporné diskuze v hodnocení, zda malíř provedl realistický či idealizovaný portrét. V každém případě jde o historický dokument.

František Havelka vytvořil několik portrétů, kterými zdokumentoval sebe i svoji rodinu. Tyto obrazy jsou uloženy ve Vlastivědném muzeu v pobočce Havelkova muzea v Lošticích. Málo který malíř se odhodlá k namalování sebe samotného. Vyžaduje to určitou dovednost, sebekritičnost a trpělivost. Při malbě autoportrétu je potřeba např. zrcadlo, aby se portrét jevil co nejrealističtěji. V druhém případě dochází ke zmiňovanému idealizování podobizen. Na obraze *Autoportrét* [46]¹⁰² se František zpodobnil s vážným výrazem v obličejí, dívající se směrem k divákovi. Vlasy už má mírně prošedivělé, tudíž je možno datovat obraz do druhé poloviny 19. století. Pleť však není vrásčitá, má jen menší váčky pod očima. Při srovnání s fotografií Františka Havelky je možno hodnotit portrét jako věrohodný. Pravou ruku má položenou na klíně a prsty zdobí zlatý prsten s namodralým kamenem. Je oblečený do černého obleku a sedí v potměnělém pokoji na pozlaceném zdobeném křesle. V pozadí za Františkem lze vidět pověšený obraz se zlaceným rámem. Na visícím obraze je namalován muž se střelnou zbraní, jak střílí směrem do lesnaté krajiny. Mezi Havelkovu dovednost patří zejména způsob, jakým dokázal namalovat věrohodné „živé“ oči.

Do rodinného alba podobizen lze uvést *Portrét Kateřiny Havelkové* [47],¹⁰³ manželky Františka. Skvělé namíchání barvy inkarnátu dovedlo tyto portréty k živosti a hloubce obrazu. Kateřina je namalována jako starší žena s čepcem, sedící v potměnělém pokoji. Dalším rodinným obrazem je *Dětský portrét* [48]¹⁰⁴. Malé dítě

---

¹⁰² *Autoportrét*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 76 × 58,3 cm; Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2595 [46].

¹⁰³ *Portrét Kateřiny Havelkové*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 73,5 × 59,5 cm; značeno: *Kateřina Hatlánková z Loštic, Hatlánková Artusová, matka prof. J. H.* (Na rubu rámu); Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2592 [47].

¹⁰⁴ *Dětský portrét*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 32,5 × 25,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2573 [48].

zde svírá na prsou slaměný klobouk a stydlivě hledí k divákovi. Jde o jeden z obrazů, který je namalován hladkým rukopisem. U obrazu *Portrét Jana Havelky* [49]¹⁰⁵ lze vidět, že malování rukou mu činilo značné problémy. Oproti velké hlavě Jana Havelky se jeví dlaň naprosto nereálně. V pravé ruce drží knihu, což má poukazovat na vzdělání jeho syna profesora Jana Havelky. *Portrét Jana a Karla Havelky* [50]¹⁰⁶ je pojat obdobně. Oba synové Františka Havelky směřují pohledem k divákovi, drží se za ruce na důkaz bratrské lásky. Jan opět drží, tentokrát v levé ruce, knihu. Na knize bylo objeveno značení 1854. Kdyby tento rok měl udávat dataci vzniku tohoto obrazu, je zde velká pravděpodobnost. V roce 1854 bylo Janovi 15 let a Karlovi 10 let. Dle zobrazených mladých sourozenců se lze domnívat, že jde o skutečnou dataci obrazu.

Avšak nejen portrétování rodiny bylo Františkovi blízké, ale i císaři a vládci byly námětem zobrazování. V roce 1880 zachytil na plátno nádhernou císařovnu Alžbětu. *Portrét císařovny Alžběty* [51]¹⁰⁷ vyzařuje křehkost a jemnost pleti císařovny, která byla známá i pro své dlouhé vlasy. Její hrud' zdobí tři řady bílých perel. Je oděna do leklých namodralých šatů s korzetem prošívaným zlatými nitěmi. Tento obraz byl dříve okrasou loštické střelnice, společně s královskými terči, které jsou nyní uloženy ve Vlastivědném muzeu, v pobočce Havelkova muzea v Lošticích. Portrét císaře Josefa II. se však nedochoval.

---

¹⁰⁵ *Portrét Jana Havelky*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50,5 × 40 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2597 [49].

¹⁰⁶ *Portrét Jana a Karla Havelky*, 1854, olej, plátno; 42 × 34 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2596 [50].

¹⁰⁷ *Portrét císařovny Alžběty*, 1880, olej, plátno; 81,4 × 62,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 4337 [51].

5. 3. Cechovní praporce

Pro řemeslnou výrobu v minulosti měly rozhodující význam cechy, které hrály velmi důležitou roli v životě celého města. Cechy byly sdružení řemeslníků nebo lidí příbuzného oboru. Členem cechu být ten, kdo chtěl řemeslo vykonávat. Měly své řády, zvané artikule, které stanovovaly podmínky pro přijetí do sdružení, řád cechovního jednání a předepisovaly jakost výrobků. V čele cechu stáli cechmistři. Také cechy se chtěly reprezentovat při slavnostních průvodech či náboženských obřadech, tudíž vlastnily např. cechovní lucerny, praporce a podstavce. Existovaly cechy sdružující řezníky, kameníky, tesaře, zedníky, tkalce, ševce atd. Pro cechy v Lošticích, vytvořil Jan Havelka st. a František přibližně osm cechovních praporců k zavěšení. Tyto cechovní praporce jsou uloženy ve Vlastivědném muzeu v Šumperku, fond Havelkova muzea.

Jde o tři oválná plátna se zdobnými trásněmi po obvodu, malovaná olejovými barvami, rozměrná 50 × 42 cm. Datování praporců spadá do druhé poloviny 19. století. Zpodobnil zde mučednici a patronku horníků, kovářů, řezníků *Sv. Barboru* [54],¹⁰⁸ poustevníka a opata, patrona horníků a rolníků *Sv. Prokopa* [53]¹⁰⁹. Patrony horníků sv. Barboru a sv. Prokopa namaloval obdobně, jako na kostelních obrazech v Lošticích, ve Zvoli a v Čehovicích.¹¹⁰ Znázornil také matku Ježíše Krista jako *Orodující Pannu Marii* [55]¹¹¹ a *Pannu Marii Bolestnou* [52].¹¹² U posledního z praporců není signatura, tudíž není zcela jisté, zda je to práce Havelkova. V porovnání s obrazem *Panny Marie*

¹⁰⁸ *Sv. Barbora*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 49,5 × 42 cm; signováno: *Fr. Havelka*; Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2523 [54].

¹⁰⁹ *Sv. Prokop*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 50 × 42,5 cm; signováno: *Fr. Havelka*; Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2522 [53].

¹¹⁰ *Sv. Barbora*, 1866; olej, plátno; 168,5 × 101,5 cm; Zvole, kostel Neposkvrněného početí Panny Marie. *Sv. Prokop*, 1854; olej, plátno; 250 × 165 cm; signováno: *Frantíffek Havelka maloval 1854.*; Loštice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz.

Sv. Prokop v opatském rouchu mezi anděly, 1870; olej, plátno; přibližně 108 × 86 cm; Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz.

Sv. Prokop v mnišském rouchu a kníže Oldřich, 1870; olej, plátno; 150 × 105 cm; Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz.

¹¹¹ *Orodující Panna Marie*, druhá polovina 19. Století; olej, plátno; 50 × 42 cm; signováno: *Fr. Havelka*; Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2524 [55].

¹¹² *Panna Marie Bolestná*, druhá polovina 19. století; olej, plátno; 50 × 42,5 cm; Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2521 [52].

Bolestné z roku 1868 [35] je praporec kompozičně odlišný než jeho raná díla s námětem Panny Marie Bolestné.¹¹³

Na praporci je Panna Marie zobrazena sedící, s hlavou směřující vzhůru. Má přivřená oční víčka a bolestný výraz v obličejí, jelikož její pravou část hrudi jí probodává meč. Na druhém obraze má *Panna Marie Bolestná* [35] usměrněnější podobu, ladnější rysy, útlejší obličej i prsty na rukách, kterými svírá Ježíšovu roušku a trnovou korunu. Není zobrazena celá postava Panny Marie, ale pouze do půle těla. Její skelný pohled se upírá do prázdna. Námět Panny Marie Bolestné byl v těchto dvou případech zpracován odlišně. Shodu lze vyčíst v porovnání dřívějších obrazů vzniklých mezi lety 1842–1848: *XIII. zastavení – Tělo Pána Ježíše sňato z kříže* [30], *Sedmibolestná Panna Marie* [3] a *Panna Marie Bolestná* [52]. V těchto případech využil vyobrazení stejného typu ženy. Malíř oblékl tyto Panny Marie do červeného šatu s modrým pláštěm. Na obrazech mají Panny Marie strnulý obličej a hlavou vzhlíží směrem vzhůru. Hrud' jim probodává meč. V případě *Sedmibolestné Panny Marie* jde o sedm mečů směřující k hrudi Panny Marie. Stejně stylizování drapérie, barevnosti, výrazu a rukopisu potvrzuje autorství cechovního praporce Františku Havelkovi.

---

¹¹³ *Panna Marie Bolestná*, 1868; olej, plátno; 75 × 57 cm; signováno: *Fr. Havelka*; značeno: 1868; Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2584 [35].

5. 4. Střelecké terče

Definice terče by se dala specifikovat už od dávných dob jako dřevěné kolo, s bílým, někdy také černým středovým cílem, do kterého se měli střelci střílet. Střílelo se na čtyřhranné dřevěné, bíle natřené terče. Podle zachovaných dokumentů z 16. století byl průměr kruhových cílů 70 a 100 cm. Terč rozdělávaly někdy 4 nebo 7 kružnic. Zásahy do terče zanechávaly stopu v místě cíle. Střelecké terče byly po dlouhou dobu černo-bílé, poprvé v 18. století, především v poslední čtvrtině, došlo k oblibě barevné malby. Jde o nejvíce populární díla tehdejších malířů, olejomalba na dřevo nebo olejomalba na plátno. Střelecké terče v 19. století tvořili i známí malíři z Čech např. Josef Mánes, Josef Navrátil a Mikuláš Aleš.¹¹⁴ Každý terč tvoří jedinečný dokument tehdejší dobové situace, kulturního a historického vývoje. Avšak několik terčů bylo zničeno během války nebo nevědomky. Například část starých pražských terčů byla v roce 1743 spálena francouzským vojskem během okupace Prahy.¹¹⁵

V průběhu let se vytvořily dvě skupiny malovaných terčů zobrazující slavnostní či zábavnou tematiku. Malovali olejem, temperou nebo křídlovými barvami na dřevo. Na těchto terčích jsou vyobrazeny různé politické události, vítězné bitvy, uzavření míru, korunovace a události týkající se panovnické rodiny. Velkou historickou hodnotu mají terče, které poukazují na dřívější podobu měst, dobové kostýmy, krajiny, významné historické události, alegorie s mravním ponaučením, veduty, zátiší, žánrové obrázky z vojenského a řemeslnického života, dívky, bohyně Vítězství, hostince a krčmy, jezdce, lovce, lovecké trofeje, střelnice, občany, portréty, důstojníky, pytláky, zvířata, lišky, srnce. Kromě těchto scén se k obrazu připojilo jméno objednavatele či střelcovo jméno s letopočtem. Námětovost určovali objednatelé či samotní malíři. Autoři terčů zůstávali často v anonymitě. Klád se důraz především na toho, kdo investoval vytvoření terče, tedy na objednavatele (donátora).

Terče se zábavnou tematikou měly vzbudit v pozorovateli radost a vtíp. Žertovné terče měly menší průměr, asi 51 cm. Bývalo zvykem, že každý střelec obdržel přezdívku, užívající jen ve střeleckém spolku. Tyto přezdívky byly také napsány na terč. Do těchto terčů se zábavnou tematikou se však nestřílelo na střed, jak bylo zvykem, ale

---

¹¹⁴ Anne Braun, *Historische Zielscheiben*, Leipzig 1981, s. 7–12.

¹¹⁵ Jaroslav Lugs, *Das Buch vom Schiessen*, Prag 1968, s. 27–37.
Jaroslav Lugs, *Střelci a čarostřelci*, Praha 1973, s. 52–73.

mířilo se na písmena. Terče poutají pozornost výtvarným projevem a jedinečným zdokumentováním doby. Nebyly malovány jen jako užitkový předmět, na němž měli střelci osvědčit své střelecké umění. Předpokládalo se, že dojde k patřičnému uložení nebo vystavení terčů ve spolkových místnostech střelnice, kde se při oslavách spolků budou moci pochlubit svými střeleckými zásahy a úspěchy.

Společně se zájmem o střelbu z luků a kuší se začali sdružovat měšťané a řemeslníci a tvořili tzv. střelecké spolky. Cvičili se na spolkových střelnicích a pořádali každoročně veřejné střelecké soutěže. Střelecké soutěže byly slavností, do jejichž organizace se zapojilo celé město. Soutěže doprovázely bohaté a nákladné hostiny, udílely se ceny za nejlepšího střelce. Dokonce jednou do roka byl vyhlášen král střelců, šlo tedy o „královskou střelbu“, německy Königschiessen. Spolek měl i své povinnosti vůči šlechtě a městu, sloužil jako strážní dozor při pořádaných trzích nebo jako protipožární hlídka, která pomáhala i při hašení požárů. Už od rané doby měli jistá privilegia městští střelci, zvaní lučištníci. Zahrnovala právo svobodně se cvičit ve střelbě, soutěžit, volit krále střelců či sdružovat se v bratrstva. Patronem střelců byl sv. Šebestián. Střelci měli své střelnice, kde se chodili cvičit a kde se scházel celý sbor. Dvě střelnice, pro které Havelka vytvořil sérii terčů, sídlily v Olomouci a v Lošticích.

Po roku 1520, jak uvádí Ludvík Kunz,¹¹⁶ se bratrstva dosadila na úroveň vojensky organizovaných sborů díky zavedení ručnice převodovky. Ale využívalo se i luků a kuší. Střelbou z luků a kuší osvědčovali svoji dovednost při „střelbě ku ptáku“, německy Vogelschiessen. Při této střelbě měl terč podobu pestře namalovaného ptáka papouška, sokola, kohouta nebo orla, s rozevřenými loubkovými křídly připevněného na tyči. Velkým odpůrcem této zábavné střelby byl kněz Jan Štelcar Želetavský. Viděl ve střelení na terč v podobě ptáka, připomínající holubici, zneuctění a znesvěcení symbolu posvátného Ducha svatého.¹¹⁷ Při soutěžích byl udílen vítězi, který se strefil do hrudi ptáka, post *Ptačího krále*. Postupem času s novou zbraní převodovkou zanikaly střelecké nástroje luky a kuše. Vznikaly ostrostřelecké sbory a formovaly se po vojenském způsobu, nosili uniformy, cvičili se ve střelbě ze zbraní a obdržely řád, podle něhož vykonávali služby po boku vojska.

---

¹¹⁶ Jaroslav Lugs, *Střelci a čarostřelci*, Praha 1973, s. 52–73.

¹¹⁷ Petr Kmošek, *Střelecké spolky východních Čech a jejich malované terče*, Ústí nad Orlicí 2003, s. 33.

Pro Loštice vytvořil František Havelka dva dřevěné obdélníkové terče, malované olejovými barvami. Původně zdobily spolkovou místnost na střelnici v Lošticích, ale nyní jsou uloženy ve Vlastivědném muzeu v Šumperku. Jeden terč zobrazuje symbolické bratrské potřesení ruky. Malíř jej označil věnováním: „*Velebnému velezasloužilému pánu Antonínu Hanzliánovi co důkaz věrné úcty a památky, 8. ho července L. P. 1865. Sbor ostrostřelců Loštických.*“ Terč je pojmenován *Sbor ostrostřelců* [60] a datován přesně na 8. července 1865.¹¹⁸ Druhým obrazem, dnes již značně poničeným je *Budova Jednotného Zemědělského Družstva* [61]. Obraz byl malován zřejmě temperami nebo nebyl dostatečně nalakovaný. Je značně poničený, nevhodnými podmínkami dřívějšího uchování přišel o svoji ostrost a nánosy barvy

---

¹¹⁸ Jaromír Indra, in: Vlastimil Schildberger ml., *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*, Brno 2004, s. 97.

5. 4. 1. Královské terče

Soutěžení, nazývané královské střelení, z něhož uprostřed všeobecné veselice všech vrstev vyšel vždy na jeden rok král střelců, který byl uctíván ostatními méně úspěšnými střelci. Na zdokumentování krále, pro určitý rok, byla vždy vytvořena podobizna střelce spolu s jeho jménem a rokem kralování. Využívalo se zobrazení v podobě vládců, králů, hrdinů a bojovníků. Autoři terčů bývali obvykle místní naivní malíři. Tyto terče se nazývají *Královské terče*. Většina loštických občanů se nechala zpodobnit jako Jan Lucemburský, Rudolf II., Jan Sobieský, Matyáš Korvín, kníže Svatopluk nebo jako Karel IV. Jde o všeobecně známé a významné postavy a hrdiny českého království. František Havelka namaloval pro loštickou střelnici dvanáct královských terčů, ovšem dochovalo se jich pouze šest. Ostatní terče byly poničeny nebo prodány.

Dochované terče jsou uloženy ve Vlastivědném muzeu v Šumperku. Královské terče pro loštickou střelnice vznikly mezi lety 1859–1876. Terče *Adolf Fiala – Jan Lucemburský* [62], *Hladisch J. Řmot – Rudolf II.* [64], *Is. Wimetal – Kníže Svatopluk* [67], byly Petrem Kmoškem v publikaci *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století* chybně uvedeny pod muzeem Novojičínka v Novém Jičíně.¹¹⁹ *Antonín Gebauer – maďarský šlechtic* [63], *Aug. Hatlánek – Jan Sobieský* [65], *Kl. H. Hladisch – Matyáš Korvín* [66]. Další terče, které se nedochovaly, jsou už jen písemně zmíněny v literatuře např. terče *Andreas Hofer*; *Karel IV.*; *Přemysl Otakar II.*; *Vilém Tell*.¹²⁰

---

¹¹⁹ Petr Kmošek, in: Vlastimil Schildberger ml., *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*, Brno 2004, s. 319.

¹²⁰ Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 119.

Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 126.

Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 39.

5. 4. 2. Terče pro olomoucké ostrostřelce

Střelecké bratrstvo v Olomouci vzniklo patrně v souvislosti s udělením podacího práva olomouckým lučištníkům při oltáři svatého Fabiána, Šebestiána, Jeronýma a svaté Heleny v roce 1502 v Mořickém kostele. Toto bratrstvo se počátkem 17. století přeměnilo na *Bratrstvo lučištníků a ostrostřelců.*, konkrétně v roce 1606 jak nám dokládá pečetidlo, na kterém je text: „*Sigillum fraternitatis sagittariorum et sclopetariorum*“,¹²¹ v důsledku zavedení palní zbraně. Původní střílení se nazývalo „ku ptáku“, v německém znění Vogelschiessen. Následovala soutěž střelců usilující o místo krále a příslušné insignie v „královské střelbě“, německy Königsschiessen. Dalším mezníkem je rok 1699,¹²² kdy za odstoupení olomoucké střelnice dostává bratrstvo od královské komory značné množství soli, odtud vzniká i další typ střelby na terče s malovanými solnými homolemi, německy Salzschiessen.

Na troskách obou olomouckých střeleckých organizací vznikla potvrzením stanov zemskou politickou správou dne 21. ledna 1921 Olomoucká střelecká společnost, německy Olmützer Schützen-Gesellschaft, ale ani ta již nebyla schopna navázat na staré tradice. Konečnou ránu zasadil Společnosti říšský protektor rozhodnutím o zrušení v únoru 1942, kdy majetek převzala olomoucká SAStandarte 38 a již 20. května byly všechny historicky důležitější předměty odevzdány městskému muzeu v počtu 366 položek, které jsou nyní rozloženy do více historických oddělení.¹²³

Zprávy o nejstarších terčích olomouckých střelců jsou odrazem situace, kdy se Evropa obává tureckého vpádu. Obrazové i textové náměty poukazují na život obou starobylých organizací, jejich zvyklosti, ceremonie, symboly apod. Ostrostřelci se po cechovním vzoru řídili artikulemi, které schvaloval magistrát. Tabule s řádem byla v minulosti zavěšena v terčové hale mezi vchody ke střeleckým stanovištím. Artikule o třinácti kapitolách obsahující předpisy o chování střelce a jeho povinnostech, k nimž náležela účast na bohoslužbě o svátku patrona střelců. Ke změnám došlo již

---

¹²¹ Václav Burian, *Terče olomouckých ostrostřelců*, Olomouc 1982, s. 8.

Ludvík Kunz, *Naivní malba tří století. Střelecké terče*, Brno 1972, s. 5–15.

¹²² Miloslav Čermák, Restaurace karlismu a státního absolutismu, in: Jindřich Schulz (ed.), *Dějiny Olomouce, I. svazek*, Olomouc 2009, s. 393–394.

¹²³ Václav Burian, *Terče olomouckých ostrostřelců*, Olomouc 1982, s. 8–14.

27. července 1697 a zvláště pak roku 1805, kdy byl text rozpracován do 24 kapitol, ale původní znění bylo stále ve vážnosti.¹²⁴

Hlavním symbolem obou složek sboru byly prapory. Zachovalý střelecký prapor olomouckých ostrostřelců, který je uložen v muzejních sbírkách v Olomouci, zobrazuje Immaculatu a císařského orla, jehož heraldické pojetí malíř zkombinoval s prvky olomoucké šachovnicové orlice. Prapor byl pořízen v roce 1780. Dne 25. dubna 1846 povolil císař olomouckému měšťanskému sboru používání vojenského praporu.¹²⁵ Velmi okázalá slavnost svěcení se konala 20. září téhož roku, tentokrát na Horním náměstí, před sousoším Nejsvětější Trojice. Světitel kníže a arcibiskup Sommerau-Beckh, sám bývalý voják, pozval přítomné hosty k prohlídce zámku v Kroměříži. Prapor nazývali v době užívání tzv. *Bürgerfahne*. Sboru si nechaly svými osvědčenými dodavateli zhotovovat malované střelecké terče.

Pro olomoucké ostrostřelce se stal roku 1870 hlavním dodavatelem František Havelka. Pro Olomouc vytvořil celkem dvanáct malovaných terčů, které jsou uloženy v depozitáři Vlastivědného muzea v Olomouci, podsírka Olomouciana, střelecké terče.¹²⁶ Jako první vytvořil terč *Solná homole s motýlem* [68] roku 1870. Celkově jednoduchá kompozice, malovaná olejovými barvami na dřevo. V centru je homole soli, na níž sedí malý motýl, který je umístěn ve středu terče. Další terče s tematikou solné homole: *Sluka a homole soli* [74] z roku 1873 a *Solná homole* [78] z roku 1881. Dalším terčem je *Austria vzhlížející k Rýnu* [69] datovaný rokem 1871. Námětovost terčů byla různá, proto roku 1871 namaloval na terč filozofa *Diogena* [70]. Terč lemuje páska s nápisem: „*Vergebens such ich den Schützen mit Heisz, Der nach dem Fehlschüz keine Ausred weis.*“ Což v překladu znamená: „*Zbytečně hledám střelce s vřelostí, který by po chybném výstřelu neměl žádnou výmluvu.*“ Dalším námětem byly i návštěvy císařů a arcivévodů. Svědčí o tom *Terč na počest arcivévodý Albrechta* [71] z roku 1872. V tentýž rok vznikl i terč *Bohyně války* [72]. Na terče se zaznamenávaly i důležité politické reformy. *Reforma volebního zákona* [73] je značena přesnou datací uvedení tohoto zákona, a to: „*Wahl reform Gesetz d. 3ten April 1873.*“ Což v překladu zní: „*Reforma volebního zákona dne 3. Dubna 1873.*“ Taktéž se nesmělo opomenout zdokumentování střelnice v Olomouci. Tento terč *Střelnice s restaurací* [75] je

---

¹²⁴ Ibidem, s. 8–14.

¹²⁵ Ibidem, s. 8–14.

¹²⁶ Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 41.

signován Františkem Havelkou. Tento obraz skicoval E. Melnitzki v roce 1878. Terč označili nápisem: „*Ein neues Haus schuf unser Bund, als er erneuert die Statuten, doch hielt er fest am alten Grund, das führt wohl unsern Bau zum Guten.*“ V překladu: „*Nový dům Střelnice vytvořil náš spolek, jakožto obnovení stanov, avšak držící se pevně starých základů, což bude naší stavbě ku prospěchu.*“

K návštěvě císaře Františka Josefa II. [76], jakožto významné historické události, byl na počest císaři vytvořen malovaný terč. Dokonce i nápis hovoří o vznešené a důležité návštěvě: „*Bei allerh. Anwesenheit Seiner Majestät Franz Josef I. am 30. August 1880.*“ Což v překladu znamená: „*K vznešené návštěvě našeho císaře Františka Josefa I. dne 20. Srpna 1880.*“ Ještě téhož roku začal Havelka malovat další terč s císařským námětem *Slavnostní brána císařské rodině* [77]. I tento terč je značen: „*I. 8. 8. 1.; VIRIBUS UNITIS; SALVE; F. J.; E.; R.; S.; FRANZ JOSEF I. 29. August 1880/1881.*“ Rok 1881; ÚSILÍ a SLÁVA; iniciála F J jako František Josef; iniciála E značí jméno manželky Elisabethy (Alžběty); a iniciály R a S jména potomků tj. Rudolf a Sofie; FRANTIŠEK JOSEF I. 29. Srpen 1880/1881. Již zmíněný syn Františka Josefa a Alžběty, korunní princ jménem Rudolf, se dne 10. května 1881 oženil s princeznou Štěpánkou. Na počest této události vytvořil Havelka svůj poslední terč.¹²⁷ *Ke sňatku korunního prince Rudolfa a Štěpánky* [79] roku 1882.

---

¹²⁷ Terč vytvořen 10. 5. 1882. Havelka zemřel roku 1882.

5. 5. Obraz v soukromém vlastnictví

Obraz *Sv. Mikuláše* [80], který byl objeven u rodiny Drlíkových v Lošticích,¹²⁸ značí známky rukopisu Havelky. Jelikož zde nebyla nalezena žádná signatura ani datace, nelze s přesností říci, o kterého z Havelků jde. Nicméně svým malebným obličejem, barvou inkarnátu, zvlněnou červenou drapérií prošivanou zlatou nití lze přisoudit dílo stylově Františku Havelkovi, který se snažil vést svůj obraz k té nejdokonalejší možné formě. Dokázal vystihnout daný materiál, látku, „živou“ barvu pleti a hloubku očního pohledu.

---

¹²⁸ Děkuji Haně Heidenreichové za sdělení informace o existenci tohoto obrazu.

6. Katalog

I. Oltářní obrazy pro kostely a kaple

- I. 1. *Sv. Máří Magdaléna*
1852
Olej, plátno; 191 × 109 cm
Signováno: *Fr. Hawelka pinxit 1852. (Namaloval František Havelka roku 1852.)*
Bouzov, kostel sv. Gotharda
Provenience: neznámá
Prameny a bibliografie: nepublikováno.
- I. 2. *Sv. Filoména*
1865
Olej, plátno; obraz nenalezen
Bouzov, kostel sv. Gotharda
Provenience: neznámá
Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.
- I. 3. *Sv. Kateřina Sienská klečící před Kristem*
1855
Olej, plátno; 136 × 83,5 cm
Signováno: *Fr. Hawelka pinx 1855. (Namaloval František Havelka roku 1855.)*
Bouzov, kostel sv. Gotharda
Provenience: neznámá
Prameny a bibliografie: nepublikováno.
- I. 4. *Sv. Jan Nepomucký*
1865
Olej, plátno; obraz nenalezen
Bouzov, kostel sv. Máří Magdaleny
Provenience: neznámá
Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.
- I. 5. *Panna Marie Sedmibolestná*
1848
Olej, plátno; 99,5 × 70 cm
Signováno: *Fr. Hawelka pinx 1848. (Namaloval František Havelka roku 1848.)*
Bouzov, kostel sv. Máří Magdaleny
Provenience: neznámá
Prameny a bibliografie: nepublikováno.
- I. 6. *Narození Panny Marie*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; rozměry neznámý
Brníčko, kostel Narození Panny Marie, obraz nenalezen
Provenience: neznámá
Bibliografie: Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.

- I. 7. *Sv. Prokop v opatském rouchu mezi anděly*
1870
Olej, plátno; přibližně 108 × 86 cm
Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz
Provenience: neznámá
Bibliografie: Fischer 1936, s. 124 (připsáno Janu Havelkovi st.); Filipová 1983, s. 125 (připsáno Janu Havelkovi st.); Samek 1994a, s. 344; Filip 1998, s. 38 (připsáno Janu Havelkovi st.).
- I. 8. *Sv. Prokop v mnišském rouchu a kníže Oldřich*
1870
Olej, plátno; 150 × 105 cm
Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz
Provenience: neznámá
Prameny: Davidová 2009.
Bibliografie: Fischer 1936, s. 124 (připsáno Janu Havelkovi st.); Filipová 1983, s. 125 (připsáno Janu Havelkovi st.); Samek 1994a, s. 344; Filip 1998, s. 38 (připsáno Janu Havelkovi st.).
- I. 9. *Kristus v zahradě Getsemanské*
1872
Olej, plátno; 158 × 103,5 cm
Signováno: *Fr. Havelka z Loštic 1872.*
Čehovice, fara
Provenience: neznámá
Bibliografie: nepublikováno.
- I. 10. *Archanděl Michael*
19. století
Olej, plátno; 60 × 200 cm
Jesenec, kostel sv. Liboria, obraz se neshoduje s autorstvím Františka Havelky (Neznámý autor – obr. 7a; obr. 8b)
Provenience: neznámá
Bibliografie: Samek 1994b, s. 57.
- I. 11. *Smrt sv. Josefa*
1861
Olej, plátno; 225 × 180 cm (elipsa)
Signováno: *Frant. Havelka von Loschitz gemalt 1861. (František Havelka z Loštic namaloval roku 1861.)*
Konice, kostel Narození Panny Marie, kaple sv. Trojice
Provenience: kostel sv. Jana Křtitele
Bibliografie: Samek 1999a, s. 163.
- I. 12. *Sv. Prokop*
1854
Olej, plátno; 250 × 165 cm
Signováno: *Frantiffek Havelka maloval 1854.*
Loštice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz
Provenience: neznámá
Restaurování: 1975 František Sysel.
Prameny: Pamětní kniha farnosti loštické, fol. 26, 117.
Bibliografie: Čepička 1891, s. 12; Fischer 1936, s. 119, 124; Havelka 1888, s. 122; Jílek 1941, s. 12; Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39; Samek 1999b, s. 414.

- I. 13. *Sv. Alois*
1855
Olej, plátno; 124 × 83 cm
Signováno: *Fr. Hawelka gemalt 1855. (František Havelka namaloval 1855.)*
Loštice, kostel sv. Prokopa, hladišovské oratorium
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti loštické, fol. 80, 117.
Bibliografie: Čepička 1891, s. 12; Fischer 1936, s. 119; Samek 1999b, s. 414.
- I. 14. *Sv. Martin*
1858
Olej, plátno; 185 × 100 cm
Měrotín, kostel sv. Martina Tourského
Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz pinxit 1858. (Namaloval František Havelka z Loštic v roku 1858.)*
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: nepublikováno.
- I. 15. *Řádová světice*
1862
Olej, plátno; 98 × 73,5 cm
Signováno: *Fr. Hawelka z Loštic malov. 1862.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2104
Provenience: neznámá
Bibliografie: Samek 1999c, s. 550 (zminěno jen jméno autora).
- I. 16. *Sv. Jiří*
1857
Olej, plátno; přibližně 301 × 210 cm
Moravičany, kostel sv. Jiří, hlavní oltářní obraz
Provenience: neznámá
Bibliografie: Novák 1993, s. 116 (připsáno Janu Havelkovi st.).
- I. 17. *Archanděl Michael*
1846
Olej, plátno; přibližně 211 × 105,5 cm
Signováno: *Fr. Hawelka von Loschitz gemt 1846. (Namaloval František Havelka z Loštic 1846.)*
Myslechovice, kaple sv. Michala, hlavní oltářní obraz
Provenience: neznámá
Bibliografie: Samek 1999d, s. 390.
- I. 18. *Sv. Josef s Ježíškem*
1881
Olej, plátno; 59,5 × 27,5 cm
Signováno: *Fr. Havelka z Loštic 1881.*
Myslechovice, kaple sv. Michala
Provenience: neznámá
Prameny a Bibliografie: nepublikováno.

- I. 19. *Sv. Florián*
1844
Olej, plátno; 108,5 × 79 cm
Signováno: *Havelka v. Loschitz 1844. (Havelka z Loštic 1844).*
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 20. *Křížová cesta I. – XIV.*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář a chrámová loď
Provenience: neznámá
Restaurování: Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 21. *I. zastavení – Pán Ježíš odsouzen k smrti*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 22. *II. zastavení – Pán Ježíš přijímá kříž*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 23. *III. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem poprvé*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.

- I. 24. *IV. zastavení – Pán Ježíš setkává matku svou*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 25. *V. zastavení – Šimon Kyrenský pomáhá Pánu Ježíši nést kříž*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 26. *VI. zastavení – Veronika podává Pánu Ježíši roušku*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 27. *VII. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem podruhé*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 28. *VIII. zastavení – Pán Ježíš napomíná plačící ženy*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.

- I. 29. *X. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem potřetí*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 30. *X. zastavení – Pán Ježíš zbaven roucha*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 31. *XI. zastavení – Pán Ježíš přibit na kříž*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613;
- I. 32. *XII. zastavení – Pán Ježíš umírá na kříži*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 33. *XIII. zastavení – Tělo Pána Ježíše snato z kříže*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.

- I. 34. *XIV. zastavení – Tělo Pána Ježíše uloženo do hrobu*
1842–1846
Olej, plátno; 98 × 64 cm
Signováno: *Fr. Havelka von Loschitz gem. (František Havelka z Loštic mal.)*
Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář
Provenience: neznámá
Restaurování: Otakar Pavlovský (duben – červenec) 1928.
Prameny: Pamětní kniha farnosti Myslejovické, 1. kniha, s. 68–69.
Bibliografie: Samek 1999e, s. 613.
- I. 35. *Křest Krista*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; rozměry neznámé
Střemeničko, kostel sv. Václava, obraz nenalezen
Provenience: neznámá
Bibliografie: Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.
- I. 36. *Sv. Josef s Ježíškem*
1870
Olej, plátno; 190,5 × 101 cm
Signováno: *Fr. Havelka 1870.*
Střílky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, boční oltářní obraz, (schován - obraz není zavěšen, 2014)
Provenience: původně kaple stříleckého zámku
Bibliografie: Skřítek – Skřítková 2001, s. 138.
- I. 37. *Stigmata sv. Františka z Assisi*
1870
Olej, plátno; 190,5 × 101 cm
Signováno: *Frant. Havelka 1870.*
Střílky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, boční oltářní obraz, (schován - obraz není zavěšen, 2014)
Provenience: původně kaple stříleckého zámku
Bibliografie: Skřítek – Skřítková 2001, s. 138.
- I. 38. *Fotografie dle obrazu Fr. Havelky*
1862
Kolorovaná fotografie, přibližně 47 × 38 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 4023
Provenience: neznámá
Prameny a bibliografie: nepublikováno.
- I. 39. *Panna Marie Bolestná*
1868
Olej, plátno; 75 × 57 cm
Signováno: *Fr. Havelka.*
Značeno: 1868.
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2584
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.

- I. 40. *Kristus*
1868–1869
Olej, plátno; 75,5 × 56,5 cm
Signováno: *Fr. Havelka*.
Značeno: *1868 (1869)*.
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2586
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.
- I. 41. *Křest Krista*
1868
Olej, plátno; 109 × 69 cm
Třebčín, kaple sv. Floriána
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.
- I. 42. *Sv. Josef*
1863
Olej, plátno; 109 × 69 cm
Třebčín, kaple sv. Floriána
Provenience: neznámá
Bibliografie: Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.
- I. 43. *Sv. Anna, sv. Jáchym a Panna Marie*
1868
Olej, plátno; 109 × 48 cm
Signováno: *Frant. Hawelka z Loštic maloval 1868*.
Značeno: *Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emmanuel. (Hle, panna počne a porodí syna, dá mu jméno Emanuel)*.
Třebčín, kaple sv. Floriána
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: nepublikováno.
- I. 44. *Sv. Barbora*
1866
Olej, plátno; 168,5 × 101,5 cm
Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz gemt. (František Hawelka z Loštic namaloval.)*
Značeno: *Zur Ehre Gottes gewidmet von Kleinschen Bergleüten 1866. (Ke slávě Boží věnují (Klein) horníci roku 1866.)*
Zvole, kostel Neposkvrněného početí Panny Marie
Provenience: neznámá
Bibliografie: Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.

I. I. Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem

- I. I. 1. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 137 × 78,5 cm
Signováno: *Fr. Hawelka*.
Bouzov, kostel sv. Gotharda
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: nepublikováno.
- I. I. 2. *Růžencová Panna Marie*
1858
Olej, plátno; obraz nenalezen
Kadeřín u Bouzova, kaple
Provenience: neznámá
Bibliografie: Mlčák 1982, s. 72; Filipová 1983, s. 125; Filip 1998, s. 39.
- I. I. 3. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*
1860
Olej, plátno; 117 × 86 cm
Signováno: *Fr. Havelka z Loštic maloval. Anno 1860*
Konice, fara
Provenience: kostel sv. Jana Křtitele
Bibliografie: Samek 1999a, s. 163.
- I. I. 4. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*
1855
Olej, plátno; 124 × 83 cm
Signováno: *Franz Havelka pinx 1855. (František Havelka namaloval 1855.)*
Loštice, kostel sv. Prokopa, hladišovské oratorium
Provenience: neznámá
Prameny: Pamětní kniha farnosti loštické, fol. 117.
Bibliografie: Čepička 1891, s. 12; Fischer 1936, s. 119, Samek 1999b, s. 414.
- I. I. 5. *Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií*
1863
Olej, plátno; 99 × 73 cm
Signováno: *Fr. Hawelka pinx. (František Havelka namaloval.)*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2105
Provenience: neznámá
Bibliografie: Samek 1999d, s. 550 (zminěno jen jméno autora).
- I. I. 6. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*
1867
Olej, plátno; 114,5 × 83 cm
Značeno: *I. P. 1867.*
Signováno: *Fr. Hawelka z Loštic maloval.*
Třebčín, kaple sv. Floriána
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: nepublikováno.

II. Portréty

- II. 1. *Autoportrét*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 76 × 58,3 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2595
Provenience: věnováno muzeu, Milada Schusserová-Havelková
Bibliografie: Filip 1998, s. 40; Fischer 1936, s. 123.
- II. 2. *Portrét Kateřiny Havelkové*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 73,5 × 59,5 cm
Značeno: *Kateřina Hatlánková z Loštic, Hatlánková Artusová, matka prof. J. H.* (Na rubu rámu)
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2592
Provenience: věnováno muzeu, Milada Schusserová-Havelková
Bibliografie: Fischer 1936, s. 123; Filipová 1983, s. 126 (zmněn ženský portrét); Filip 1998, s. 40.
- II. 3. *Dětský portrét*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 32,5 × 25,5 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2573
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: nepublikováno.
- II. 4. *Portrét Jana Havelky*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 50,5 × 40 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2597
Provenience: věnováno muzeu, Milada Schusserová-Havelková
Bibliografie: Filip 1998, s. 40; Fischer 1936, s. 123.
- II. 5. *Portrét Jana a Karla Havelky*
1854
Olej, plátno; 42 × 34 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2596
Značeno: *1854*
Provenience: věnováno muzeu, Milada Schusserová-Havelková
Bibliografie: Filip 1998, s. 40; Fischer 1936, s. 123.
- II. 6. *Portrét císařovny Alžběty*
1880
Olej, plátno; 81,4 × 62,5 cm
Signováno: *Fr. Havelka 1880.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 4337
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15; Filip 1998, s. 39.
- II. 7. *Portrét Františka Josefa I.*
Prodáno
Umístění: Střelnice v Lošticích
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie a prameny: Čepička 1891, s. 15(naposledy dokumentováno); Filip 1998, s. 39.

III. Cechovní praporce

- III. 1. *Panna Marie Bolestná*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 50 × 42,5 cm
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2521
Provenience: neznámá
Bibliografie: nepublikováno.
- III. 2. *Sv. Prokop*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 50 × 42,5 cm
Signováno: *Fr. Havelka*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2522
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.
- III. 3. *Sv. Barbora*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 49,5 × 42 cm
Signováno: *Fr. Havelka*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2523
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.
- III. 4. *Orodující Panna Marie*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; 50 × 42 cm
Signováno: *Fr. Havelka*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2524
Provenience: neznámá
Bibliografie: Filip 1998, s. 39.
- III. 5. *Prapor Občanské besedy sv. Cyril a sv. Metoděj – Král Jiří z Poděbrad*
1871
Olej, plátno; 150 × 170 cm
Signováno: *Frant. Havelka z Loštic mal. 1871.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706
Provenience: neznámá
Bibliografie: Čepička 1891, s. 20; Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.

IV. Střelecké terče

- IV. 1. *Sbor ostrořelců*
8. 7. 1865
Olej, dřevo; 78 × 74,5 cm
Značeno: *Velebnému velezasloužilému pánu Antonínu Hanzliánovi co důkaz věrné úcty a památky. 8. ho července L. P. 1865. sbor ostrořelců Loštických.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-1
Provenience: neznámá
Bibliografie a prameny: Indra 2004, s. 97.
- IV. 2. *Budova Jednotného Zemědělského Družstva*
Druhá polovina 19. století
Tempera, dřevo; 75 × 68 cm
Značeno: *October/ Spitz. Říjen/Špička, špičatý. (poškozený, nečitelný text)*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-2
Provenience: neznámá
Prameny:
Bibliografie a prameny: nepublikováno.

IV. I. Královské terče

- IV. I. 1. *Adolf Fiala – Jan Lucemburský*
1864
Olej, dřevo; 200 × 85 cm
Signováno: *Fr. Havelka gemalt. (Namaloval František Havelka.)*
Značeno: *Adolf Fiala Anno 1864. (Adolf Fiala rok 1864.)*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-1
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39; Kmošek 2004, s. 319. (nesprávně uvedené umístění terče tj. Muzeum Novojičínka v Novém Jičíně)
- IV. I. 2. *Ant. Gebauer – maďarský šlechtic*
1861
Olej, dřevo; 200 × 85 cm
Signováno: *Fr. Havelka pinx. (Namaloval František Havelka.)*
Značeno: *Ant. Gebauer Anno 1861. (Ant. Gebauer rok 1861.)*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-2
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Filipová 1983, s. 126; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 3. *Heinr. Hladisch J. Řmot – Rudolf II.*
1875–1876
Olej, dřevo; 200 × 97 cm
Signováno: *Fr. Havelka.*
Značeno: *J. Řmot 1875. Heinr. Hladisch 1876.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-3
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15; Fischer 1936, s. 119; Filipová 1983, s. 126; Filip 1998, s. 39; Kmošek 2004, s. 318. (nesprávně uvedené umístění terče tj. Muzeum Novojičínka v Novém Jičíně)

- IV. I. 4. *Aug. Hatlánek – Jan Sobieský*
1863
Olej, dřevo; 200 × 85 cm
Signováno: *Fr. Havelka gemalt. (Namaloval František Havelka.)*
Značeno: *Aug. Hatlánek L. p. 1863.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-4
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Restaurování: zničeno Pudilem z Vídně
Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Filipová 1983, s. 126; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 5. *Kl. H. Hladisch – Matyáš Korvín*
1869
Olej, dřevo; 200 × 85 cm
Signováno: *Fr. Havelka.*
Značeno: *Kl. H. Hladisch 1869. Mathias Corvinus (text na meči)*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-5
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15; Fischer 1936, s. 119; Filipová 1983, s. 126; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 6. *Is. Wimetal - Kniže Svatopluk*
1859
Olej, dřevo; 200 × 85 cm
Signováno: *Fr. Havelka gemalt. (Namaloval František Havelka.)*
Značeno: *Is. Wimetal Leta p. 1859.*
Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-6
Provenience: Střelecký spolek v Lošticích
Restaurování: zničeno Pudilem z Vídně
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15; Fischer 1936, 119; Filip 1998, s. 39; Kmošek 2004, s. 319.
(nesprávně uvedené umístění terče tj. Muzeum Novojičínska v Novém Jičíně)
- IV. I. 7. *Andreas Hofer*
Prodáno
Naposledy dokumentováno: Střelnice v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15 (naposledy dokumentováno); Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 8. *Karel IV.*
Prodáno
Naposledy dokumentováno: Střelnice v Lošticích
Bibliografie a prameny: Čepička 1891, s. 15 (naposledy dokumentováno); Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 9. *Portrét maršála Radeckého*
Prodáno
Naposledy dokumentováno: Střelnice v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15 (naposledy dokumentováno); Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.
- IV. I. 10. *Přemysl Otakar II.*
Prodáno
Naposledy dokumentováno: Střelnice v Lošticích
Bibliografie: Čepička 1891, s. 15 (naposledy dokumentováno); Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.

IV. I. 11. *Tadeusz Kościuszko*

Prodáno

Bibliografie: Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.

IV. I. 12. *Vilém Tell*

Prodáno

Naposledy dokumentováno: Střelnice v Lošticích

Bibliografie: Čepička 1891, s. 15 (naposledy dokumentováno); Fischer 1936, s. 119; Filip 1998, s. 39.

IV. II. Terče pro olomoucké ostrostřelce

IV. II. 1. *Solná Homole s motýlem*

1870

Olej, dřevo; 92 × 94,5 cm

Signováno: *Fr. Hawelka gemalt. (Namaloval František Havelka.)*

Značeno: 1. 8. 7. 0.

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2418, foto:

Pavel Rozsival

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 2. *Austria shlížející k Rýnu*

1871

Olej, dřevo; 114 × 116 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz pi. (František Havelka z Loštic pi(nx) namaloval.)*

Značeno: 1. 8. 7. 1.

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2420

Provenience: neznámá

Bibliografie a prameny: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 3. *Diogenes*

1871

Olej, dřevo; 94 × 94,5 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *Vergebens such ich den Schützen mit Heisz, Der nach dem Fehlschüz keine Ausred weis. (Zbytečně hledám střelce s vřelostí, který by po chybném výstřelu neměl žádnou výmluvu.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2422

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 4. *Terč na počest arcivévody Albrechta*

1872

Olej, dřevo; 120,5 × 120,5 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *Heil dem Helden von Mortara, dem Sieger von Custozza! Den 27. August 1827. (Sláva hrdinovi z Mortara, vítězi z Custozzy! Dne 27. Srpna 1827.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2424

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 5. *Bohyně války*

1872

Olej, dřevo; 119,5 × 121,5 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *13. 14. August 1871. (13. 14. Srpen 1871.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2425

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 6. *Reforma volebního zákona*

1873

Olej, dřevo; 120 × 121 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *Wahl reform Gesetz d. 3ten April 1873. (Reforma volebního zákona dne 3. Dubna 1873.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsíbka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2426

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 7. *Sluka a homole soli*

1873

Olej, dřevo; 91,5 × 93 cm

Signováno: *Fr. Hawelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *I. 8. 7. 3.*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsíbka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2427, foto:

Pavel Rozsival

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 59; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 8. *Střelnice s restaurací*

1878

Olej, dřevo; 119 × 119 cm

Signováno: *Skizzirt E. Melnitzki, Gemalt Fr. Havelka v. Loschitz. (Skicoval E. Melnitzki, namaloval František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *Ein neues Haus schuf unser Bund, als er erneuert die Statuten, doch hielt er fest am alten Grund, das führt wohl unsern Bau zum Guten. (Nový dům Střelnici vytvořil náš spolek, jakožto obnovení stanov, avšak držíci se pevně starých základů, což bude naší stavbě ku prospěchu.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsíbka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2436, foto:

Pavel Rozsival

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 61; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 9. *K návštěvě císaře Františka Josefa v Olomouci*

1880

Olej, dřevo; 93,5 × 94,5 cm

Signováno: *Fr. Havelka v. Loschitz gemt. (Namaloval František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *Bei allerh. Anwesenheit Seiner Majestät Franz Josef I. am 30. August 1880 (K vznešené návštěvě našeho císaře Františka Josefa I. dne 20. Srpna 1880.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsíbka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2440

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 62; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 10. *Slavnostní brána císařské rodině*

1880–1881

Olej, dřevo; 118 × 120 cm

Signováno: *Fr. Havelka v. Loschitz gemalt. (Namaloval František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *I. 8. 8. 1.; VIRIBUS UNITIS; SALVE; F. J.; E.; R.; S.; FRANZ JOSEF I. 29. August 1880/1881. (1881; ÚSILÍ; SLÁVA; F(ranz) J(osef); E(lizabeth); R(udolf); S(ophie); FRANTIŠEK JOSEF I. 29. Srpen 1880/1881.,*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsíbka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2442

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 62; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 11. *Solná homole*

1881

Olej, dřevo; 91 × 91,5 cm

Signováno: *Fr. Havelka v. Loschitz. (František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *I. 8. 8. 1.*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2443

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 62; Filip 1998, s. 41.

IV. II. 12. *Ke sňatku korunního prince Rudolfa a Štěpánky*

1881–1882

Olej, dřevo; 119 × 120 cm

Signováno: *Fr. Havelka v. Loschitz gemalt. (Namaloval František Havelka z Loštic.)*

Značeno: *I. 8. 8. 2.; 10. Mai 1881. (1882; 10. Květen 1881.)*

Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2444, foto:

Pavel Rozsival

Provenience: neznámá

Bibliografie: Burian 1982, s. 33, 62; Filip 1998, s. 41.

V. Obraz v soukromém vlastnictví

- V. 1. *Sv. Mikuláš*
Druhá polovina 19. století
Olej, plátno; přibližně 67 × 48 cm
Nesignováno
Neznačeno
Provenience: ve vlastnictví rodiny Drlíkové
Restaurování: čištění Pavel Alexander Ta'oun,
Prameny a bibliografie: nepublikováno.

7. Závěr

O Františku Havelkovi lze říci, že jako malíř nebyl značně doceněn. Zmiňované knihy se dostatečně nevěnují tvorbě malíře Františka Havelky, povětšinou zmiňují jen fakt o existenci jeho obrazů. Publikace, ve kterých se vyskytuje jméno Havelka, se poji především se známějším Havelkou a to jeho synem prof. Janem Havelkou (1839–1886), který se věnoval spíše oboru pedagogiky a zájmům o Vlastivědné muzeum v Olomouci. Autoři textů představují strohé informace o umístění či názvu prací.

Tato práce je rozšířena o fotografie obrazů a katalog s technickými údaji. Některé z Havelkových děl bylo možno datovat či upřesnit jejich autorství, jelikož u některých došlo k záměně autorství mezi samotnými členy rodiny Havelkových. V těchto případech bylo učiněno upozornění a odůvodnění klamných dat. V průběhu bádání se vyskytlo několik dosud neznámých obrazů malovaných rukou Františka Havelky. Taktéž se tato práce snaží zaznamenat co největší množství malířských děl Františka Havelky, což se úspěšně podařilo. Kapitoly představují nelehký život Havelky, který se neustále snažil o finanční zajištění rodiny. I přes to se žil i kulturním životem a zapojoval se do městského kulturního a politického dění. Práce zohledňuje i jeho zdravotní stav vzhledem k logicky očekávanému omezení výtvarné aktivity, který byl zasažen nemocí po roku 1874. Ze sta zmiňovaných obrazů Františka Havelky po celé severní Moravě, se katalog této práce blíží dohromady k devadesáti publikovaných a nepublikovaných děl. Údaje týkající se jeho života jsou podloženy pečlivým studováním matričních záznamů, biografické literatury jeho syna a pozůstalou korespondencí, v některých případech jsou vysvětleny jisté časové nesrovnalosti. Prostor je věnován i pro nastínění prací ostatních mužských i ženských členů rodiny Havelkových. Avšak působnost této rodiny, zejména potomků Josefa Ignáce Havelky, se nevyhraňuje jen na Loštice, ale týká se i města Brna, Rakouska či Polska, což se nabízí jako zajímavé téma pro bádání a rozšíření této práce.

8. Seznam pramenů

- Olomouc, Vlastivědné muzeum v Olomouci, podsběrka - Olomouciana, Sřelecké terče, inv. č.: O-2418, O-2427, O-2436, O-2444(Foto: Pavel Rozsival), O-2420, O-2422, O-2424, O-2425, O-2426, O-2440, O-2442, O-2443(Foto: Kristýna Štyksová).
- Olomouc, Vlastivědné muzeum v Olomouci, podsběrka - Historický archiv Vlastivědného muzea v Olomouci, fond: Havelka Jan, inv. č. JH-1, JH-4, rkp. JH-26, rkp. JH-44, JH-50.
- Šumperk, Vlastivědné muzeum, příspěvková organizace, fond Muzea v Mohelnici, inv. č.: H 2104, H 2105.
- Šumperk, Vlastivědné muzeum, příspěvková organizace, fond Havelkova muzea, inv. č.: H 2522, H 2523, H 2524, H 2547, H 2706, H 2953/1-6, H 2954/1-2, H 4023, H 2517, H 2518, H 2519, H 2520, H 2521, H 4793, H 2560, H 4793, H 2572.
- Šumperk, Vlastivědné muzeum, příspěvková organizace, pobočka Havelkova muzea v Lošticích, inv. č.: H 2573, H 2584, H 2586, H 2592, H 2595, H 2596, H 2597, H 4337.
- Václav Kubíček, Pamětní kniha farnosti loštické, fol. 26, 80, 117.
- Pamětní kniha farnosti myslejovické, 1. kniha., *Křížová cesta od loštického malíře Františka Havelky*, s. 68–69.
- Národní Památkový Ústav, Územní odborné pracoviště v Olomouci, Kamila Davidová, 9. 4. 2009 - revizní list k obrazu *Sv. Prokop v mnišském rouchu a knížetem Oldřichem v Čehovicích*.
- Národní Památkový Ústav, Územní odborné pracoviště v Olomouci, Miroslava Nováková, 14. 7. 1964 - evidenční list movité kulturní památky, *oltářní obraz Sv. Prokopa v Lošticích*.
- František Sysel, *Zpráva o restaurátorských procesech na třech obrazech z interiéru kostela sv. Prokopa v Lošticích*, 2. prosinec 1975.
- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matriky N, Z, O, inv. č. 7052 sig. Mh IV 3 1744–1778 Loštice, Žadlovice, Radnice, Pavlov, Lechovice, Bezděkov, Veselí, Zavadilka, fol. 147.

- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matriky N, inv. č. 7053 sig. Mh IV 4 1779–1835 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Veselí, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fol. 126, 132.
- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matriky N, inv. č. 7054 sig. Mh IV 5 1836–1853 Loštice, fol. 26, 71.
- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matrika, O inv. č. 7058 sig. Mh IV 9 1779–1873 Loštice, Žadlovice, Zavadilka, Radnice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Bezděkov, fol. 61.
- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matriky Z, inv. č. 7059 sig. Mh IV 10 1779–1882 Loštice, Žadlovice, Pavlov, Lechovice, Obectov, Radnice, Veselí, Bezděkov, fol. 93.
- Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, Matriky Z, inv. č. 9890 sig. Mh IV 12 1859–1908 Loštice, fol. 12, 87, 98.

9. Seznam literatury

Bayer 1887: František Bayer, *Stručné životopisy českých spisovatelů*, Velké Meziříčí 1887.

Bílý 1886: František Bílý, Jan Havelka, in: *Komenský XIV*, 1886, s. 681–685.

Burian 1982: Václav Burian, *Terče olomouckých ostrostřelců*, Olomouc 1982, s. 33, 59–62.

Braun 1981: Anne Braun, *Historische Zielscheiben*, Leipzig 1981, s. 7–12, 33–37, 138.

Čepička 1891: František Čepička, Popis Loštic a okolí, in: Viktor Houdek, *Loštice, rodiště Jana Havelky*, Olomouc 1891, s. 10–20.

Čermák 2009: Miloslav Čermák, Restaurace katolicismu a státního absolutismu, in: Jindřich Schulz (ed.), *Dějiny Olomouce, I. svazek*, Olomouc 2009, s. 393–394.

Dokoupil – Myška 1997: Lumír Dokoupil – Milan Myška, *Biografický slovník Slezska a severní Moravy, 3. svazek*, 8. sešit, Ostrava 1997, s. 43–44.

Dolívka 2007: Josef Dolívka, Pavlovský Otakar, in: *Výtvarníci prostějovského regionu*, Prostějov, 2007, s. 97.

Fialek 2010: Petr Fialek, *Loštice, město a lidé 1948–2008*, Mohelnice 2010, s. 24.

Filip 1998: Zdeněk Filip, Malířská rodina Havelkova z Loštic, *Střední Morava IV*, Olomouc 1998, č. 7, s. 38–46.

Filipová 1938: Milena Filipová, Výtvarní umělci v Lošticích, in: Josef Bartoš a kol., *Loštice od minulosti k dnešku. Sborník*, Loštice 1983, s. 125–126.

Fischer 1914: Richard Fischer, *Loštice ve svém národním, kulturním, politickém a hospodářském vývoji od roku 1848*, I. Díl, Olomouc 1914, s. 188–190.

Fischer 1929a: Richard Fischer, *Kapitoly z Loštic*, Olomouc 1929, s. 31–32.

Fischer 1929b: Richard Fischer, Prof. Havelka jako student ve Vídni, *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XLI*, 1929, č. 1–4, s. 3–24.

Fischer 1936: Richard Fischer, XII. Malířská rodina Havelkova, *Profesor Jan Havelka, rodák loštický. Vydáno k 50letému jeho úmrtí*, Olomouc 1936, s. 116–124.

Fischer 1940: Richard Fischer, Vlasta Havelková, *zvláštní otisk z Časopisu Vlast. spolku musej. v Olomouci*, roč. LIII, č. 197 a 198, 1940, s. 1–3.

Havelková 1929: Vlasta Havelková, *Vzpomínky*, *Časopis Pozora*, č. 86–88, 1929, s. 3–20.

Hýbl 1986: František Hýbl, *Jan Havelka*, *Vlastivědné zajímavosti*, č. 214, Okresní Vlastivědné muzeum v Šumperku 1986.

Indra 2004: Jaromír Indra, in: Vlastimil Schildberger ml., *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*, Brno 2004, s. 55–101.

Jílek 1941: František Hekele Jílek, *Památky farního chrámu sv. Prokopa v Lošticích*, Mojžírova říše IV, Loštice 1941, s. 12.

Juryšek 2006: Oldřich Juryšek, *Dějiny Olomouce 1017–1920*, Olomouc 2006, s. 66, 148–149.

Kmošek 2003: Petr Kmošek, *Střelecké spolky východních Čech a jejich malované terče*, Ústí nad Orlicí 2003, zvl. s. 17–41.

Kmošek 2004: Petr Kmošek, in: Vlastimil Schildberger ml., *Střelecké spolky Moravy, Slezska a města Brna na přelomu 19. a 20. století*, Brno 2004, s. 315–321.

Kubiček 1910–1917: Václav Kubiček, *Z dějin města Loštic*, Brno 1910–1917, s. 488.

Kroupa – Řapek 1972: Adolf Kroupa – Jiří Řapek, *Střelecké terče: 3. Triennale insitného umenia*, Bratislava 1972.

Kühndel 1940: Jaroslav Kühndel, Jan Havelka, zakladatel čes. musejnictví na Moravě, *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci* LIII, 1940, s. 3–7.

Kunz 1972: Ludvík Kunz, *Naivní malba tří století. Střelecké terče*, Brno 1972, s. 5–15.

Kunzfeldová 1997: Jaroslava Kunzfeldová, *Profesor Jan Havelka, Střední Morava V*, Olomouc 1997, s. 84–87.

Lugs 1968: Jaroslav Lugs, *Das Buch vom Schiessen*, Prag 1968, s. 27–37.

- Lugs 1973:** Jaroslav Lugs, *Střelci a čarostřelci*, Praha 1973, s. 52–73.
- Mikulec 2000:** Jiří Mikulec, *Barokní náboženská bratrstva v Čechách*, Praha 2000, s. 30–35.
- Mlčák 1982:** Leoš Mlčák, Příspěvky k topografii malířství 19. století na Moravě a ve Slezsku, in: *Vlastivědný věstník moravský XXXIV*, Olomouc 1982, s. 70–72.
- Mlčák 2002:** Leoš Mlčák, Ikonografie zaniklé barokní fresky na olomoucké radnici, in: Ladislav Daniel - Filip Hradil (ed.), *Město v baroku, baroko ve městě*, Olomouc 2002, s. 210–214.
- Novák 1993:** Josef Novák, *Dějiny Moravičan a Doubravice*, Moravičany 1993, s. 116.
- Pojsl 2002:** Miloslav Pojsl, Restaurace katolicismu a státního absolutismu, in: Jindřich Schulz (ed.), *Olomouc. Malé dějiny města*, Olomouc 2002, s. 178.
- Rulišek 2006:** Hynek Rulišek, heslo Růženec, in: Hynek Rulišek, *Slovník křesťanské ikonografie*, Karmášek 2006.
- Řapek – Cvrk 1972:** Jiří Řapek – František Cvrk, *Střelecké štíty 19. století jako dokument života a tváře severočeských měst*, katalog výstavy, červen – září, Litoměřice 1972.
- Samek 1994a:** Bohumil Samek, Čehovice, Kostel sv. Prokopa, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 1. svazek (A/I)*, Praha 1994, s. 344.
- Samek 1994b:** Bohumil Samek, Jesenec, Kostel sv. Libora, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 1. svazek (A/I)*, Praha 1994, s. 57.
- Samek 1999a:** Bohumil Samek, Konice, Kostel sv. Jana Křtitele, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 163.
- Samek 1999b:** Bohumil Samek, Loštice, Kostel sv. Prokopa, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 414.
- Samek 1999c:** Bohumil Samek, Mohelnice, Muzeum, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 550.

Samek 1999d: Bohumil Samek, Myslechovice, Kaple sv. Michala, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 390.

Samek 1999e: Bohumil Samek, Myslejovice, Kostel Zvěstování Panny Marie, in: Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska, 2. svazek (J/N)*, Praha 1999, s. 613.

Skřítek – Skřítková 2001: Antonín Skřítek – Marie Skřítková, Výzdoba farního kostela, *Městečko Střilky – vydáno ku příležitosti 750. výročí obce Střilky a 250. výročí střilecké školy*, Střilky 2001, s. 137–138.

Taťoun 2003: Pavel Alexandr Taťoun, *Výtvarníci Loštic v minulosti a dnes*, Loštice 2003, s. 8.

Tilcerová 1995: Alena Tilcerová, Osobnosti, které navštěvovaly starou loštickou školu, in: Alena Tilcerová – Věra Večerková – Dagmar Radová – Marta Náplavová, *1895–1995. Almanach. 100 let české měšťanské školy v Lošticích, první na severní Moravě*, Loštice 1995, s. 57, 75.

Toman 1950: Prokop Toman, heslo Havelka, in: *Nový slovník československých výtvarných umělců II., L/Ž*, Ostrava 1993, s. 305.

Toman 1950: Prokop Toman, heslo Josef Schusser – Milada Schusserova-Havelková, in: *Nový slovník československých výtvarných umělců II., L/Ž*, Ostrava 1993, s. 441.

Wankel 1882: Heinrich Wankel, *Bilder aus der Mährischen Schweiz und ihrer Vergangenheit*, Wien 1882.

Winter 1906: Zikmund Winter, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století v Čechách. (1526–1620)*, Praha 1906, s. 155.

Žákovský 1882: Vladislav Žákovský, *Požár vídeňského divadla „Ringtheater“*. *Věrný popis této události*, Olomouc 1882, s. 1–29.

10. Summary

This thesis deals with Frantisek Havelka from Lostice (1817–1882), a painter at the regional level. He was the father of the famous Professor Jan Havelka and together with Ignat Wurm and Jindrich Wankel founded Regional Museum in Olomouc. Frantisek created paintings with religious themes, portraits, guild banners and shooting targets for shooting range in Olomouc and Lostice. Havelka mainly focused on oil painting technique onto canvas (mostly on the Vienna Canvas) and in case of targets, the base was wooden. He made around a hundred paintings especially for Lostice and surroundings. His works are also in churches in Bouzov, Cehovice, Konice, Mohelnice, Merotin, Moravicany, Myslechovice, Myslejobice, Strilky, Trebcin and Zvole. He was not only a painter but also a head of *Amateur Theatre Association* and chairman of the *Civic Forum*.

11. Seznam obrazové přílohy

Oltářní obrazy pro kostely a kaple

1. *Sv. Máří Magdaléna*, 1852, olej, plátno; 191 × 109 cm, Bouzov, kostel sv. Gotharda. Foto: Kristýna Štyksová.
2. *Sv. Kateřina Sienská klečící před Kristem*, 1855, olej, plátno; 136 × 83,5 cm, Bouzov, kostel sv. Máří Magdaleny. Foto: Kristýna Štyksová.
3. *Sedmibolestná Panna Marie*, 1848, olej, plátno; 99,5 × 70 cm, Bouzov, kostel sv. Máří Magdaleny. Foto: Kristýna Štyksová.
4. *Sv. Prokop v opatském rouchu mezi anděly*, 1870, olej, plátno; přibližně 108 × 86 cm, Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
5. *Sv. Prokop v mnišském rouchu a kníže Oldřich*, 1870, olej, plátno; 150 × 105 cm, Čehovice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
6. *Kristus v zahradě Getsemanské*, 1872, olej, plátno; 158 × 103,5 cm, Čehovice, fara. Foto: Kristýna Štyksová.
7. Neznámý autor, *Anděl u prázdného hrobu*, obraz A (František Havelka (?), Samek 1994b, s. 57) *Archanděl Michael*, doba neznáma, olej, plátno; 60 × 200 cm, Jesenec, kostel sv. Liboria. Foto: Kristýna Štyksová.
8. Neznámý autor, *Zmrtvýchvstání Krista*, obraz B (František Havelka (?), Samek 1994b, s. 57) *Archanděl Michael*, doba neznáma, olej, plátno; 60 × 200 cm, Jesenec, kostel sv. Liboria. Foto: Kristýna Štyksová.
9. *Smrt sv. Josefa*, 1861, olej, plátno; 225 × 180 cm, Konice, kostel Narození Panny Marie, kaple sv. Trojice. Foto: Kristýna Štyksová.
10. *Sv. Prokop*, 1854, olej, plátno; 250 × 165 cm, Loštice, kostel sv. Prokopa, hlavní oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
11. *Sv. Alois*, 1855, olej, plátno; 124 × 83 cm, Loštice, kostel sv. Prokopa, hladišovské oratorium. Foto: Kristýna Štyksová.
12. *Sv. Martin*, 1858, olej, plátno; 185 × 100 cm, Měrotín, kostel sv. Martina Tourského, boční oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
13. *Řádová svěťice*, 1862, olej, plátno; 98 × 73,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2104.
14. *Sv. Jiří*, 1857, olej, plátno; přibližně 301 × 210 cm, Moravičany, kostel sv. Jiří, hlavní oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
15. *Archanděl Michael*, 1846, olej, plátno; přibližně 211 × 105,5 cm, Myslechovice, kaple sv. Michala, hlavní oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
16. *Sv. Josef s Ježíškem*, 1881, olej, plátno; 59,5 × 27,5 cm, Myslechovice, kaple sv. Michala. Foto: Kristýna Štyksová.

17. *Sv. Florián*, 1844, olej, plátno; 108,5 × 79 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď. Foto: Kristýna Štyksová.
18. *I. zastavení – Pán Ježíš odsouzen k smrti*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
19. *II. zastavení – Pán Ježíš přijímá kříž*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
20. *III. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem poprvé*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
21. *IV. zastavení – Pán Ježíš potkává matku svou*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
22. *V. zastavení – Šimon Kyrenský pomáhá Pánu Ježíši nést kříž*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
23. *VI. zastavení – Veronika podává Pánu Ježíši roušku*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď. Foto: Kristýna Štyksová.
24. *VII. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem podruhé*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď. Foto: Kristýna Štyksová.
25. *VIII. zastavení – Pán Ježíš napomíná plačící ženy*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď. Foto: Kristýna Štyksová.
26. *IX. zastavení – Pán Ježíš padá pod křížem potřetí*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, chrámová loď. Foto: Kristýna Štyksová.
27. *X. zastavení – Pán Ježíš zbaven roucha*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
28. *XI. zastavení – Pán Ježíš přibit na kříž*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
29. *XII. zastavení – Pán Ježíš umírá na kříži*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
30. *XIII. zastavení – Tělo Pána Ježíše sňato z kříže*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
31. *XIV. zastavení – Tělo Pána Ježíše uloženo do hrobu*, 1842–1846, olej, plátno; 98 × 64 cm, Myslejovice, kostel Zvěstování Panny Marie, presbytář. Foto: Kristýna Štyksová.
32. *Sv. Josef s Ježíškem*, 1870, olej, plátno; 190,5 × 101 cm, Střílky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, boční oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
33. *Stigmata sv. Františka z Assisi*, 1870, olej, plátno; 190,5 × 101 cm, Střílky, kostel Nanebevzetí Panny Marie, boční oltářní obraz. Foto: Kristýna Štyksová.
34. *Fotografie dle obrazu Fr. Havelky*, 1862, Kolorovaná fotografie, přibližně 47 × 38 cm Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 4023.
35. *Panna Marie Bolestná*, 1868, olej, plátno; 75 × 57 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2584.
36. *Kristus*, 1868–1869, olej, plátno; 75,5 × 56,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2586.

37. *Křest Krista*, 1868, olej, plátno; 109 × 69 cm, Třebčín, kaple sv. Floriána. Foto: Kristýna Štyksová.
38. *Sv. Josef*, 1863, olej, plátno; 109 × 69 cm, Třebčín, kaple sv. Floriána. Foto: Kristýna Štyksová.
39. *Sv. Anna, sv. Jáchym a Panna Marie*, 1868, olej, plátno; 109 × 48 cm, Třebčín, kaple sv. Floriána. Foto: Kristýna Štyksová.
40. *Sv. Barbora*, 1866, olej, plátno; 168,5 × 101,5 cm, Zvole, kostel Neposkvrněného početí Panny Marie. Foto: Kristýna Štyksová.

Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem

41. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 137 × 78,5 cm, Bouzov, kostel sv. Gotharda. Foto: Kristýna Štyksová.
42. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*, 1860, olej, plátno; 117 × 86 cm, Konice, fara. Foto: Kristýna Štyksová.
43. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*, 1855, olej, plátno; 124 × 83 cm, Loštice, kostel sv. Prokopa, hladišovské oratorium. Foto: Kristýna Štyksová.
44. *Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií*, 1863, olej, plátno; 99 × 73 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2105.
45. *Růžencová Panna Marie se sv. Dominikem*, 1867, olej, plátno; 114,5 × 83 cm, Třebčín, kaple sv. Floriána. Foto: Kristýna Štyksová.

Portréty

46. *Autoportrét*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 76 × 58,3 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2595.
47. *Portrét Kateřiny Havelkové*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 73,5 × 59,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2592.
48. *Dětský portrét*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 32,5 × 25,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2573.
49. *Portrét Jana Havelky*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50,5 × 40 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2597.
50. *Portrét Jana a Karla Havelky*, 1854, olej, plátno; 42 × 34 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2596.
51. *Portrét císařovny Alžběty*, 1880, olej, plátno; 81,4 × 62,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 4337.

Cechovní praporce

52. *Panna Marie Bolestná*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2521.
53. *Sv. Prokop*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2522.
54. *Sv. Barbora*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 49,5 × 42 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2523.
55. *Orodující Panna Marie*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2524.
56. *Prapor Občanské besedy sv. Cyril a sv. Metoděj*, 1871, olej, plátno; 150 × 170 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706.
57. *Prapor Občanské besedy sv. Cyril a sv. Metoděj*, 1871, detail.
58. *Prapor Občanské besedy Král Jiří z Poděbrad*, 1871, olej, plátno; 150 × 170 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706.
59. *Prapor Občanské besedy Král Jiří z Poděbrad*, 1871, detail.

Střelecké terče

60. *Sbor ostrořelců*, 8. 7. 1865, olej, dřevo; 78 × 74,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-1.
61. *Budova Jednotného Zemědělského Družstva*, druhá polovina 19. století, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-2.

Královské terče

62. *Adolf Fiala – Jan Lucemburský*, 1864, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-1.
63. *Ant. Gebauer – maďarský šlechtic*, 1861, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-2.
64. *Heinr. Hladisch J. Řmot – Rudolf II.*, 1875–1876, olej, dřevo; 200 × 97 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-3.
65. *Aug. Hatlánek – Jan Sobieský*, 1863, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-4.
66. *Kl. H. Hladisch – Matyáš Korvín*, 1869, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-5.

67. *Is. Wimetal - Kniže Svatopluk*, 1859, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-6.

Terče pro olomoucké ostroštelce

68. *Solná Homole s motýlem*, 1870, olej, dřevo; 92 × 94,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2418. Foto: Pavel Rozsival.

69. *Austria shlížející k Rýnu*, 1871, olej, dřevo; 114 × 116 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2420. Foto: Kristýna Štyksová.

70. *Diogenes*, 1871, olej, dřevo; 94 × 94,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2422. Foto: Kristýna Štyksová.

71. *Terč na počest arcivévody Albrechta*, 1872, olej, dřevo; 120,5 × 120,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2424. Foto: Kristýna Štyksová.

72. *Bohyně války*, 1872, olej, dřevo; 119,5 × 121,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2425. Foto: Kristýna Štyksová.

73. *Reforma volebního zákona*, 1873, olej, dřevo; 120 × 121 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2426. Foto: Kristýna Štyksová.

74. *Sluka a homole soli*, 1873, olej, dřevo; 91,5 × 93 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2427. Foto: Pavel Rozsival.

75. *Střelnice s restaurací*, 1878, olej, dřevo; 119 × 119 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2436. Foto: Pavel Rozsival.

76. *K návštěvě císaře Františka Josefa v Olomouci*, 1880, olej, dřevo; 93,5 × 94,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2440. Foto: Kristýna Štyksová.

77. *Slavnostní brána císařské rodině*, 1880–1881, olej, dřevo; 118 × 120 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2442. Foto: Kristýna Štyksová.

78. *Solná homole*, 1881, olej, dřevo; 91 × 91,5 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. č. O-2443. Foto: Kristýna Štyksová.

79. *Ke sňatku korunního prince Rudolfa a Štěpánky*, 1881–1882, olej, dřevo; 119 × 120 cm, Olomouc, Vlastivědné muzeum, podsbírka Olomouciana, střelecké terče, inv. číslo O-2444. Foto: Pavel Rozsival.

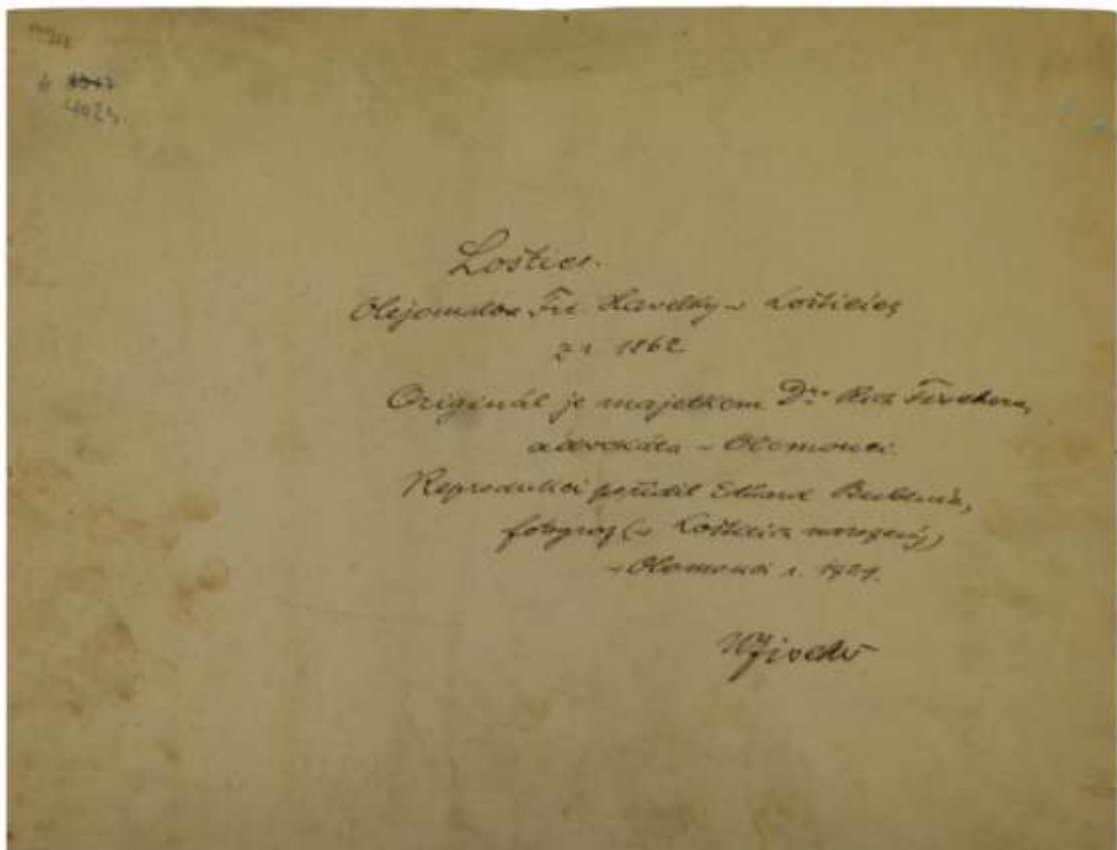
Obraz v soukromém vlastnictví

80. *Sv. Mikuláš*, druhá polovina 19. století, olej, dřevo; přibližně 67 × 48 cm, ve vlastnictví rodiny Drlíkové v Lošticích. Foto: Kristýna Štyksová.

12. Obrazová příloha

34. Fotografie dle obrazu Fr. Havelky, 1862, Kolorovaná fotografie, přibližně 47 × 38 cm Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 4023

35. *Panna Marie Bolestná*, 1868, olej, plátno; 75 × 57 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2584

36. *Kristus*, 1868–1869, olej, plátno; 75,5 × 56,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2586

44. *Sv. Dominik s Růžencovou Pannou Marií*, 1863, olej, plátno; 99 × 73 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond muzea v Mohelnici, inv. č. H 2105

46. *Autoportrét*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 76 × 58,3 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2595

47. *Portrét Kateřiny Havelkové*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 73,5 × 59,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2592

48. *Dětský portrét*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 32,5 × 25,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2573

49. *Portrét Jana Havelky*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50,5 × 40 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2597

50. *Portrét Jana a Karla Havelky*, 1854, olej, plátno; 42 × 34 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 2596

51. *Portrét císařovny Alžběty*, 1880, olej, plátno; 81,4 × 62,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, pobočka Havelkovo muzeum v Lošticích, inv. č. H 4337

52. *Panna Marie Bolestná*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2521

53. *Sv. Prokop*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2522

54. *Sv. Barbora*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 49,5 × 42 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2523

55. *Orodující Panna Marie*, druhá polovina 19. století, olej, plátno; 50 × 42 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2524

56. *Prapor Občanské besedy sv. Cyril a sv. Metoděj*, 1871, olej, plátno; 150 × 170 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706

57. *Prapor Občanské besedy Král Jiří z Poděbrad*, 1871, olej, plátno; 150 × 170 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2706

58. *Prapor Občanské besedy sv. Cyril a sv. Metoděj*, 1871, detail

59. Prapor Občanské besedy král Jiří z Poděbrad, 1871, detail.

60. *Sbor ostrostřelců*, 8. 7. 1865, olej, dřevo; 78 × 74,5 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-1

61. *Budova Jednotného Zemědělského Družstva*, druhá polovina 19. století, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2954-2

(Vlevo)

62. *Adolf Fiala – Jan Lucemburský*, 1864, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-1

(Vpravo)

63. *Ant. Gebauer – maďarský šlechtic*, 1861, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-2

(Vlevo)

64. *Heintz Hladisch J. Řmot – Rudolf II.*, 1875–1876, olej, dřevo; 200 × 97 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-3

(Vpravo)

65. *Aug. Hatlánek – Jan Sobieský*, 1863, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-4

(Vlevo)

66. Kl. H. Hladisch – *Matyáš Korvín*, 1869, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-5

(Vpravo)

67. Is. Wímetal - *Kniže Svatopluk*, 1859, olej, dřevo; 200 × 85 cm, Šumperk, Vlastivědné muzeum, fond Havelkova muzea, inv. č. H 2953-6

80. *Sv. Mikuláš*, druhá polovina 19. století, olej, dřevo; přibližně 67 × 48 cm, ve vlastnictví rodiny Drlíkové v Lošticích. Foto: Kristýna Štyksová

12. Anotace

Jméno a příjmení:	Kristýna Štyksová
Katedra:	Dějiny výtvarných umění
Vedoucí práce:	PhDr. Jana Zapletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Malíř František Havelka z Loštic (1817–1882)
Název v angličtině:	The painter František Havelka from Loštice (1817–1882)
Anotace práce:	Předkládaná práce se zabývá rodinou Havelkových z Loštic, zejména malířem Františkem Havelkou (1817–1882), který působil v Lošticích a okolí od první poloviny 19. století. Ve své bakalářské práci studuji všechna jeho známá díla, vzhledem k množství děl katalog děl obsahuje pouze technické údaje. Důraz je kladen spolupráci města Olomouc a malíře "samouka". Tato práce si klade za cíl souhrnně zpracovat rozmanitou tvorbu Františka Havelky a poukázat na její přispění k umělecké činnosti v Lošticích.
Klíčová slova:	František Havelka, loštický malíř, obrazy s náboženskou tematikou, portréty, střelecké terče, Severní Morava, druhá polovina 19. století
Anotace v angličtině:	The present work deals with family Havelka from Loštice, especially the painter Frantisek Havelka (1817–1882), who worked in the Loštice around since the early 19th century. In my thesis I study all his known works, given the number of works catalog of works contains only technical data. Emphasis is on cooperation of the city of Olomouc and painter "autodidact". This work aims to comprehensively handle the diverse work of Frantisek Havelka and to highlight its contribution to the artistic activity in Loštice.
Klíčová slova v angličtině:	Frantisek Havelka, painter from Loštice, religious paintings, portraits, shooting targets, North Moravia, second half of the 19th century
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha 41 stran.
Počet titulů použité literatury:	46
Rozsah práce:	117 stran, 127 823 znaků.

Kvalifikační práce je uložena v plném rozsahu na katedře Dějiny výtvarných umění.